

بازارشناسی: گروه ۱۵

حسن ولی بیگی
(فوق لیسانس اقتصاد، عضو هیات علمی «موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی»)

(کاراکاس) تشکیل گردید.

گروه ۱۵ به منظور ارتقاء تشریک مساعی و همکاری جنوب- جنوب؛ و گسترش مذاکرات جنوب- شمال در تجارت، سرمایه‌گذاری و فن‌آوری شکل گرفته است و اهداف زیر را دنبال می‌کند:

- ارتقاء و افزایش همکاری در زمینه گسترش سرمایه‌گذاری، تجارت و تبادل فن‌آوری بین اعضاء و کشورهای جنوب،

- فراهم آوردن امکان و جایگاهی برای ارائه مشاوره‌های معمول مابین کشورهای در حال توسعه جهت هماهنگ‌سازی سیاست‌ها و انجام اقدامات لازم.

- ادامه همکاری در زمینه‌های اقتصادی و تقویت جایگاه مذاکراتی کشورهای در حال توسعه با کشورهای توسعه یافته.

- دستاوردها

گروه ۱۵ به عنوان یک عامل تسریع‌کننده^(۳) برای همکاری‌های جنوب- جنوب شکل گرفته و هدف آن فراهم آوردن تسهیلات لازم برای افراد کشورهای عضو در جهت پیشرفت و توسعه اقتصادی است، بنابراین انتظار می‌رود که این همکاری‌ها، یکپارچگی و همبستگی بیشتری میان کشورهای در حال توسعه برای تعقیب مذاکرات سودمندتر و مثبت‌تر مابین شمال- جنوب، به ارمغان آورد.

همانطور که پیشتر اشاره شد، گروه ۱۵ تا کنون دوازده اجلاس را در سطح سران برگزار کرده که اهم دستاوردهای آن به شرح زیر می‌باشد:

آخرین اجلاس سران گروه ۱۵ در ونزوئلا (کاراکاس) به بیانیه کاراکاس در زمینه انرژی و توسعه^(۴) شهرت یافت. در این بیانیه بر طراحی، توسعه و اجرای برنامه‌ها و پروژه‌هایی در زمینه انرژی میان کشورهای عضو تأکید به عمل آمده است. در این اجلاس با در نظر گرفتن این نکته مهم که بخش قابل ملاحظه‌ای از جمعیت کنونی کشورهای در حال توسعه به انواع کارآمد و قابل اتکای انرژی دسترسی ندارند، و با ملاحظه موقعیت جهانی بازارهای انرژی و در نظر داشتن

این مقاله به بررسی ساختار اقتصادی - بازرگانی کشورهای عضو گروه پانزده - الجزایر، آرژانتین، برزیل، شیلی، کلمبیا، مصر، اندونزی، ایران، جامائیکا، کنیا، مالزی، مکزیک، نیجریه، پرو، سنگال، سریلانکا، ونزوئلا و زیمبابوه پرداخته و بر مبنای شاخص‌های مختلف تصویری از این گروه بدست می‌دهد.

۱- تاریخچه تشکیل گروه ۱۵

گروه ۱۵^(۱) در واقع زاده جنبش عدم تعهد^(۲) است. هدف اصلی گروه، ارتقاء و گسترش همکاری‌های اقتصادی مابین کشورهای در حال توسعه بوده و در عین حال تلاش می‌کند تا به عنوان یک نهاد سیاسی قوی از سوی جنبش عدم تعهد در جامعه بین‌الملل ظاهر شود.

اولین جلسه گروه ۱۵ در سپتامبر ۱۹۸۹ و در پایان نهمین اجلاس سران جنبش عدم تعهد، در یوگسلاوی (بلگراد) تشکیل شد. در تشکیل این گروه، اعتقاد راسخی به ظرفیتهای قابل توجه برای افزایش مشارکت و منافع متقابل بین کشورهای در حال توسعه وجود داشت و این امر به ویژه در حیطه‌های سرمایه‌گذاری، تجارت و فن‌آوری مورد تأکید قرار گرفته است.

پانزده عضو اولیه گروه، همگی اعضای جنبش عدم تعهد بودند، اما در پی فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی سابق، یوگسلاوی از این گروه کناره گرفت و در مقابل کشورهای شیلی (سال ۱۹۹۱)، سریلانکا (سال ۱۹۹۷)، ایران (سال ۲۰۰۰) و کلمبیا (سال ۲۰۰۰) طی سال‌های ۲۰۰۰-۱۹۹۱ به جمع این گروه پیوستند.

در حال حاضر، تعداد اعضای گروه از پانزده عضو اولیه در سال ۱۹۸۹، به نوزده عضو افزایش یافته است که عبارت‌اند از: الجزایر، آرژانتین، برزیل، شیلی، کلمبیا، مصر، هند، اندونزی، ایران، جامائیکا، کنیا، مالزی، مکزیک، نیجریه، پرو، سنگال، سریلانکا، ونزوئلا و زیمبابوه، که در سه منطقه آسیا، آفریقا و آمریکای لاتین توزیع شده‌اند.

از هنگام شکل‌گیری گروه ۱۵، تاکنون دوازده اجلاس در سطح سران برگزار شده است که دوازدهمین اجلاس آن در ۲۸ فوریه ۲۰۰۴ در ونزوئلا

منافع متقابل کشورهای در حال توسعه تولیدکننده و مصرف‌کننده انرژی، بر اهمیت یک کاسه کردن انگیزه‌ها در جهت رشد کارائی و بکارگیری منابع تجدیدپذیر^(۵) انرژی تأکید گردید.

همچنین در این نشست، بر همکاری متقابل در زمینه توسعه منابع انسانی و ظرفیت‌سازی در بخش انرژی، تبادل اطلاعات و تجربیات، ارتقاء سرمایه‌گذاری و سرمایه‌گذاریهای مشترک، تحرک عوامل برای توسعه پروژه‌های مرتبط با انرژی و گسترش بکارگیری منابع تجدیدپذیر، تأکید شد. علاوه بر این، انتقال فن‌آوری، تجارت انرژی، تحقیق و توسعه، و همگرایی در بازارهای انرژی نیز از موضوعات مورد توجه در این اجلاس بود.

وزن و ثلث در سال ۲۰۰۴ وظیفه‌میزبانی اجلاس وزرای گروه ۱۵ را در جهت توسعه برنامه‌ها و پروژه‌های آتی، که تأمین‌کننده اهداف آخرین اجلاس سران گروه است بر عهده دارد.

در ارتباط با نشست‌های پیشین این گروه و مصوبات آن‌ها، می‌توان به موارد ذیل اشاره مختصری داشت:

هشتمین اجلاس سران گروه ۱۵ در سال ۱۹۹۸ در مصر (قاهره) و نهمین اجلاس در سال ۱۹۹۹ در جامائیکا برگزار گردید. در این اجلاس، چالش‌های موجود بر سر راه کشورهای در حال توسعه در اجرای موافقتنامه‌های WTO به منظور کسب منافع بیشتر، نیز از موضوعات مورد بحث بود.

مصر مجدداً در سال ۲۰۰۰ میزبانی اجلاس سران گروه ۱۵ را بر عهده داشت. طی این نشست، عضویت ایران و کلمبیا در گروه ۱۵ مورد پذیرش واقع شد. از مسائل دیگری که در این اجلاس مطرح گردیدند می‌توان به بررسی وضعیت جهانی شدن اقتصاد و نظام تجارت چندجانبه، بررسی راهکارهای ارتقاء مناسبات اقتصادی و تجاری درون-گروهی و راه‌های مذاکرات موثر با کشورهای صنعتی اشاره کرد.^(۶)

اجلاس یازدهم در ۳۱-۳۰ ماه مه ۲۰۰۱ در اندونزی (جاکارتا) تشکیل شد. هدف این اجلاس تعیین معیارها و ضوابط بکارگیری ظرفیت‌های فن‌آوری ارتباطات و اطلاعات (ICT)^(۷) در کشورهای عضو و سایر کشورهای در حال توسعه بود. از سوی دیگر با تأکید بر لزوم بهره‌برداری جریانهای خارجی سرمایه شامل سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی^(۸) و دریافت کمک‌های رسمی برای توسعه^(۹) به منظور دستیابی کشورهای در حال توسعه به رشد و توسعه پایدار، مقرر شد که اهتمام برای جذب این نوع سرمایه‌گذاری‌ها به کشورهای در حال توسعه صورت گیرد.

از نظر گروه، مسائل غیرتجاری نظیر استانداردهای نیروی کار و شرایط زیست محیطی نباید در دستور کار سازمان تجارت جهانی قرار گیرد و این الزامات بایستی در ردیف استثنائات نظام عمومی ترجیحات^(۱۰) قرار داده شود.

۲- موقعیت اقتصادی-اجتماعی گروه ۱۵ در اقتصاد جهانی

۲-۱- شاخص‌های مهم اقتصادی-اجتماعی گروه ۱۵ و موقعیت آن‌ها در اقتصاد جهانی

- جمعیت: کشورهای گروه ۱۵ گستره متنوعی از جمعیت را شامل می‌شوند. جامائیکا با جمعیت ۲/۶ میلیون نفر (سال ۲۰۰۲) کم جمعیت‌ترین کشور، و هند با بیش از یک میلیارد نفر جمعیت، پرجمعیت‌ترین کشور گروه می‌باشند. گروه ۱۵ در سال ۲۰۰۲ بیش از ۲ میلیارد نفر از جمعیت کره زمین را در خود جای داده بود (جدول ۱). در سال ۲۰۰۲ میزان رشد جمعیت این کشورها بین ۰/۷ (جامائیکا) تا ۲/۳ درصد (سنگال) در نوسان بوده است. با

بررسی تغییرات سالانه رشد جمعیت از سال ۱۹۹۵ تا ۲۰۰۲ مشخص می‌شود که تقریباً تمامی این کشورها میزان رشد کاهنده‌ای را در جمعیت خود تجربه کرده‌اند و بیشترین کاهش میزان رشد جمعیت مربوط به کشورهای زیمبابوه و نیجریه بوده است.

- تولید ناخالص داخلی: در این مطالعه تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت سال ۱۹۹۵، به عنوان ملاک ارزیابی و مقایسه وضعیت تولید (رشد اقتصادی) در کشورهای گروه مورد استفاده قرار گرفته است. بررسی این شاخص، نکات ارزشمندی را در رابطه با کشورهای فوق آشکار می‌سازد. در سال ۲۰۰۱ کمترین رقم GDP در گروه مزبور مربوط به جامائیکا (۵/۶ میلیارد دلار)، و بالاترین رقم مربوط به برزیل (۷۹۸/۵ میلیارد دلار) بوده است. شایان ذکر است که در سال ۲۰۰۱ جمعیت برزیل تقریباً یک ششم کشور هند بوده، اما تولید ناخالص داخلی این کشور ۱/۶ برابر بیش از GDP هند می‌باشد. همچنین در سال مذکور، تولید ناخالص داخلی چهار کشور جامائیکا، کنیا، سنگال و زیمبابوه کمتر از ۱۰ میلیارد دلار بوده است.

میزان رشد GDP کشورهای گروه ۱۵ در طی ۲۰۰۱-۱۹۹۵ نیز از تفاوت‌های چشمگیری برخوردار است.

هند، سنگال و مصر به ترتیب با ۶/۴۴، ۶/۲۰ و ۵/۵۲ درصد بیشترین رشد GDP را در دوره مذکور از آن خود ساخته‌اند. در مقابل جامائیکا، زیمبابوه و ونزوئلا به ترتیب با میزان رشد ۰/۲، ۰/۱۴ و ۰/۹۸ درصد در GDP مواجه بوده‌اند. میانگین میزان رشد کشورهای گروه ۱۵ در ۲۰۰۱-۱۹۹۵، ۳/۰۵ درصد در سال می‌باشد که در مقایسه با میزان رشد GDP ایران (۴/۴۳)، رقم کمتری را به نمایش می‌گذارد. ایران در بین اعضا، رتبه ششم را از حیث رشد GDP از آن خود ساخته است.

طی دهه ۱۹۹۰ کشور هند رشد اقتصادی قابل ملاحظه‌ای را تجربه کرده است (این میزان به طور متوسط بالاتر از ۵ درصد بوده است). بنظر می‌رسد که اصلاحات ساختاری و برنامه‌های تثبیت^(۱۱) سهم بسزایی در این دستاورد داشته‌اند. با این وجود، همچنان تفاوت‌های چشمگیری بین سطوح درآمد سرانه در سطح ملی و در بین ایالات هند به چشم می‌خورد. همچنین هند پایه صنعتی متنوعی را بنا نهاده، و بخش مالی آن نیز نسبتاً مدرن و گسترده است. در این کشور بخش فن‌آوری اطلاعات^(۱۲) یکی از پویاترین بخش‌ها در دنیا می‌باشد که رشد قابل ملاحظه‌ای را در سال‌های اخیر به نمایش گذارده است. درآمد حاصل از IT در سال ۲۰۰۰ برای کشور هند، حدود ۸ میلیارد دلار بوده است.

دومین عضو موفق این گروه از حیث رشد GDP، سنگال می‌باشد. عملکرد اقتصادی این کشور از سال ۱۹۶۰ (تاریخ استقلال این کشور) تا اوایل دهه ۱۹۹۰ ضعیف، و آثار برنامه‌های تعدیل^(۱۳) در دهه ۱۹۸۰ به سبب ارزش‌گذاری بیش از حد پول این کشور، مشهود نبودند. اما با کاهش ارزش پول سنگال (فرانک) در سال ۱۹۹۴، و برنامه‌های اصلاحات ساختاری بلندپروازانه، رشد اقتصادی این کشور، از روند مطلوبی برخوردار گردید.

در طی سه دهه گذشته مصر توانسته است رفاه اجتماعی خود را به نحو قابل ملاحظه‌ای بهبود بخشد و شاخص‌های اجتماعی، خدمات بهداشت و درمان، و آموزش از رشد چشمگیری برخوردار بوده‌اند؛ اما در بعد اقتصادی نوساناتی را پشت سر گذاشته است. مصر طی سال‌های ۱۹۸۶-۱۹۷۶ رشد سریعی را تجربه کرد اما با کاهش قیمت نفت، رشد اقتصادی این کشور بی‌ثبات گردید و مجدداً در اوایل دهه ۱۹۹۰ با انجام اصلاحات ساختاری و تلاش‌های مستمر در جهت ثبات اقتصادی، وضعیت اقتصادی مصر بهبود

جدول (۱) - جمعیت و روند نرخ رشد سالانه آن

میلیون نفر - درصد *

کشور	۱۹۶۰	۱۹۷۰	۱۹۸۰	۱۹۹۰	۱۹۹۵	۱۹۹۶	۱۹۹۷	۱۹۹۸	۱۹۹۹	۲۰۰۱	۲۰۰۲
الجزایر	۱۰,۸	۱۲,۷	۱۸,۷	۲۵,۰	۲۹,۱	۲۸,۶	۲۹,۰	۲۹,۵	۲۰,۰	۲۰,۸	۲۱,۲
آرژانتین	۲۰,۶	۲۴,۰	۲۸,۱	۳۲,۵	۳۴,۸	۳۵,۲	۳۵,۷	۳۶,۱	۳۶,۶	۳۶,۳	۳۶,۵
برزیل	۷۲,۸	۹۶,۰	۱۲۱,۷	۱۴۷,۹	۱۵۹,۴	۱۶۱,۵	۱۶۲,۷	۱۶۵,۹	۱۶۸,۱	۱۷۲,۴	۱۷۴,۵
شیلی	۷,۶	۹,۵	۱۱,۱	۱۲,۱	۱۴,۲	۱۴,۴	۱۴,۶	۱۴,۸	۱۵,۰	۱۵,۴	۱۵,۶
کلمبیا	۱۶,۹	۲۲,۶	۲۸,۴	۳۵,۰	۳۸,۶	۳۹,۲	۴۰,۰	۴۰,۸	۴۱,۵	-	۴۲,۷
مصر	۲۵,۹	۳۲,۱	۴۰,۹	۵۲,۴	۵۸,۲	۵۹,۲	۶۰,۲	۶۱,۴	۶۲,۴	۶۵,۳	۶۶,۴
هند	۴۲۲,۹	۵۴۷,۶	۶۸۷,۲	۸۴۹,۵	۹۲۹,۲	۹۴۵,۶	۹۶۲,۴	۹۷۹,۷	۹۹۷,۵	۱۰۰۰	۱۰۴۸,۳
اندونزی	۹۴,۰	۱۱۷,۵	۱۴۸,۳	۱۷۸,۳	۱۹۴,۰	۱۹۷,۳	۲۰۰,۴	۲۰۴,۷	۲۰۷,۰	۲۰۹	۲۱۱,۷
ایران	۲۱,۶	۲۸,۴	۳۹,۱	۵۴,۴	۵۹,۰	۵۹,۹	۶۰,۹	۶۱,۹	۶۲,۰	۶۲,۵	۶۵,۵
جامائیکا	۱,۶	۱,۹	۲,۱	۲,۴	۲,۵	۲,۵	۲,۶	۲,۶	۲,۶	-	۲,۶
کنیا	۸,۲	۱۱,۵	۱۶,۶	۲۲,۶	۲۷,۲	۲۷,۹	۲۸,۶	۲۹,۲	۲۹,۴	۳۰,۷	۳۱,۳
مالزی	۸,۱	۱۰,۹	۱۲,۸	۱۸,۲	۲۰,۶	۲۱,۱	۲۱,۷	۲۲,۲	۲۲,۷	۲۲,۸	۲۲,۲
مکزیک	۲۶,۹	۵۰,۶	۶۷,۶	۸۲,۲	۹۱,۱	۹۲,۷	۹۴,۳	۹۵,۸	۹۷,۴	۹۹,۴	۱۰۰,۸
نیجریه	۴۰,۸	۵۲,۳	۷۱,۱	۹۶,۲	۱۱۱,۳	۱۱۴,۵	۱۱۷,۷	۱۲۰,۸	۱۲۳,۹	۱۲۹,۹	۱۳۲,۸
پرو	۹,۹	۱۲,۲	۱۷,۲	۲۱,۶	۲۲,۵	۲۲,۹	۲۴,۴	۲۴,۸	۲۵,۲	-	۲۶,۷
سنگال	۲,۲	۴,۲	۵,۵	۷,۲	۸,۳	۸,۶	۸,۸	۹,۰	۹,۳	۹,۸	۱۰
سريلانكا	۹,۹	۱۲,۵	۱۴,۷	۱۷,۰	۱۸,۱	۱۸,۳	۱۸,۶	۱۸,۸	۱۹,۰	۱۸,۷	۱۹
ونزوئلا	۷,۶	۱۰,۷	۱۵,۱	۱۹,۵	۲۱,۸	۲۲,۳	۲۲,۸	۲۲,۲	۲۲,۷	۲۲,۶	۲۵,۱
زیمبابوه	۳,۸	۵,۲	۷,۰	۹,۷	۱۱,۰	۱۱,۲	۱۱,۵	۱۱,۷	۱۱,۹	۱۲,۹	۱۳

منبع: World Development Indicators & Global Development Finance - (Penn World Table 5.6)

ارقام دو ستون آخر از WDI 2003 استخراج شده * ارقام ایتالیک معرف نرخ رشد سالانه جمعیت می‌باشند.

کشورهای با درآمد پائین قرار دارند. کشورهای آرژانتین، شیلی، مالزی، مکزیک و ونزوئلا در گروه درآمدی متوسط بالا جای دارند که از این پنج کشور، تنها مالزی به منطقه آسیا تعلق دارد و مابقی، در حوزه آمریکای لاتین و کارائیب واقع می‌باشند. سایر کشورهای عضو که هشت کشور (از جمله ایران) را شامل می‌شود، در گروه درآمدی متوسط پائین قرار دارند.

همچنین کشورهای آرژانتین، برزیل، اندونزی، نیجریه و پرو دارای وام‌های خارجی سنگینی^(۱۵) می‌باشند و مابقی کشورهای عضو به طور مساوی در دو گروه وام‌های خارجی کم و متوسط جای گرفته‌اند (جدول ۳).

- توسعه انسانی: هدف اصلی و غائی توسعه اقتصادی، بهبود وضعیت مردم و فراهم آوردن گستره وسیعتری از حق انتخاب برای آنان می‌باشد. این انتخاب‌هایی توانند در طول زمان تغییر یافته و عملاً نامحدود باشند. انسان‌ها وصول به اهدافی را ارج می‌نهند که الزاماً متضمن دستیابی به درآمد بالاتر نیست. مواردی نظیر افزایش آگاهی و دانش، دسترسی به خدمات بهداشتی -

یافته و ذخایر خارجی، تراز مالی و وام‌های خارجی این کشور نیز در مقایسه با اواخر دهه ۱۹۸۰ تغییرات مثبتی را شاهد بوده است. میزان رشد سالانه GDP این کشور از ۱/۹ درصد (۹۲-۱۹۹۱) به بیش از ۵ درصد (۲۰۰۱-۱۹۹۵) افزایش یافته است.

ایران در سال‌های اخیر بر توسعه انسانی، حمایت اجتماعی و «عدالت اجتماعی»^(۱۴) تاکید کرده است و طی سال‌های اولیه دهه ۱۹۷۰ تا ۲۰۰۱، پیشرفت‌های قابل توجهی را در شاخص‌های اجتماعی (نظیر افزایش امید به زندگی، افزایش میزان ثبت نام در مدارس ابتدایی، کاهش میزان مرگ و میر نوزادان، و ...) تجربه کرده است. در عین حال یکی از بزرگترین چالش‌هایی که ایران در جهت افزایش رشد اقتصادی و کاهش فقر با آن مواجه است، میزان بالای بیکاری در این کشور می‌باشد که در جای خود به آن خواهیم پرداخت. براساس طبقه‌بندی بانک جهانی در سال ۲۰۰۳، در میان ۱۹ کشور عضو گروه ۱۵، شش کشور هند، اندونزی، کنیا، نیجریه، سنگال و زیمبابوه در گروه

جدول (۲) - تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های ثابت سال ۱۹۹۵

میلیارد دلار - درصد

کشور	۱۹۷۰	۱۹۸۰	۱۹۹۰	۱۹۹۵	۱۹۹۶	۱۹۹۷	۱۹۹۸	۱۹۹۹	۲۰۰۰	۲۰۰۱	نرخ رشد*
الجزایر	۱۷,۵۶	۳۱,۳۸	۴۱,۳۳	۴۱,۷۶	۴۳,۴۸	۴۳,۹۵	۴۶,۳۰	۴۷,۶۷	۴۸,۸۳	۴۹,۸۴	۳,۳۲
آرژانتین	۱۶۳,۴۹	۳۱۸,۷۲	۱۸۷,۸۷	۳۵۸,۰۳	۳۷۲,۳۹	۳۹۴,۳۸	۳۰۵,۷۱	۳۹۵,۳۶	۲۹۳,۰۲	۲۷۹,۹۸	۱,۴۳
برزیل	۳۲۹,۸۵	۵۱۷,۶۷	۶۰۳,۵۴	۷۰۴,۱۷	۷۲۳,۱۸	۷۴۷,۰۵	۷۴۷,۷۹	۷۵۲,۷۷	۷۸۶,۹۴	۷۹۸,۷۵	۲,۳۴
شیلی	۲۳,۴۱	۳۹,۷۱	۴۳,۰۰	۶۵,۳۳	۷۰,۰۵	۷۵,۳۳	۷۸,۱۸	۷۷,۳۹	۸۰,۶۹	۸۲,۹۵	۴,۵۳
کلمبیا	۳۱,۰۷	۵۳,۱۳	۷۴,۱۱	۹۳,۵۱	۹۴,۴۱	۹۷,۶۵	۹۸,۱۹	۹۴,۳۱	۹۶,۶۵	۹۸,۰۰	۰,۹۹
مصر	۱۵,۷۹	۳۹,۹۰	۵۰,۹۳	۶۰,۱۶	۶۳,۱۷	۶۶,۶۴	۶۹,۶۷	۷۴,۰۵	۷۷,۸۴	۸۰,۰۹	۵,۵۳
هند	۱۱۶,۶۴	۱۵۶,۷۰	۳۷۵,۱۹	۳۵۵,۱۶	۳۸۰,۸۵	۳۹۷,۷۹	۴۳۳,۶۵	۴۴۹,۴۹	۴۶۷,۳۶	۴۹۳,۵۰	۶,۴۴
اندونزی	۳۴,۹۸	۷۴,۶۰	۱۳۸,۴۳	۳۰۳,۱۳	۳۱۷,۵۸	۳۳۷,۸۱	۱۹۷,۹۰	۱۹۹,۴۷	۲۰۹,۳۴	۲۱۶,۱۸	۱,۱۶
ایران	--	۵۳,۹۸	۷۰,۳۵	۸۷,۳۸	۹۳,۳۱	۹۵,۳۳	۹۷,۳۴	۹۹,۶۴	۱۰۵,۵۴	۱۱۰,۶۱	۴,۴۳
جامائیکا	۴,۵۱	۴,۱۷	۵,۳۴	۵,۶۹	۵,۶۳	۵,۵۳	۵,۵۳	۵,۴۹	۵,۵۳	۵,۶۳	-۰,۳۰
کنیا	۳,۶۰	۵,۶۱	۸,۳۶	۹,۰۵	۹,۴۳	۹,۶۳	۹,۷۷	۹,۹۰	۹,۸۸	۹,۹۹	۱,۷۴
مالزی	۱۴,۸۸	۳۱,۶۳	۵۶,۵۰	۸۸,۸۳	۹۷,۷۲	۱۰۴,۸۷	۹۷,۱۶	۱۰۳,۱۳	۱۱۱,۶۳	۱۱۳,۰۶	۴,۳۶
مکزیک	۱۱۶,۱۳	۳۳۱,۷۷	۳۶۵,۳۶	۳۸۶,۱۷	۳۰۰,۹۱	۳۳۱,۳۹	۳۳۷,۴۵	۳۴۹,۶۸	۳۷۳,۸۹	۳۷۱,۷۴	۴,۹۸
نیجریه	۱۴,۰۷	۲۲,۳۶	۳۴,۸۶	۳۸,۱۱	۳۹,۳۳	۳۰,۱۱	۳۰,۶۷	۳۱,۰۱	۳۳,۱۸	۳۳,۴۴	۳,۱۶
پرو	۳۱,۱۶	۴۴,۵۰	۴۱,۰۸	۵۳,۶۴	۵۴,۹۷	۵۸,۶۸	۵۸,۳۷	۵۸,۹۳	۶۰,۷۷	۶۰,۸۹	۳,۳۵
سنگال	۳,۵۸	۳,۰۶	۴,۱۵	۴,۴۸	۴,۷۰	۴,۹۵	۵,۳۳	۵,۵۰	۵,۸۱	۶,۱۴	۶,۳۰
سريلانكا	۴,۳۳	۶,۶۵	۱۰,۰۳	۱۳,۰۳	۱۳,۵۳	۱۴,۳۹	۱۵,۰۷	۱۵,۷۱	۱۶,۶۶	۱۶,۴۳	۴,۳۳
ونزوئلا	۴۶,۱۶	۶۰,۳۳	۶۵,۳۳	۷۷,۳۹	۷۷,۳۴	۸۳,۱۶	۸۳,۳۰	۷۷,۳۹	۷۹,۷۹	۸۱,۹۳	۰,۹۸
زیمبابوه	۳,۳۰	۴,۳۵	۶,۷۰	۷,۱۱	۷,۸۵	۸,۰۶	۸,۳۹	۸,۳۳	۷,۸۳	۷,۱۷	۰,۱۴

منبع: World Development Indicators (WDI 2003)

* نرخ رشد برای دوره ۱۹۹۵-۲۰۰۱ بطور سالانه محاسبه شده است.

کشورهای عضو، مکزیک و مالزی دارای کمترین میزان بیکاری، و در مقابل کشورهای نظیر الجزایر و کلمبیا با میزان‌های بالای بیکاری مواجه بوده‌اند. در مورد ایران، به رغم بهبود برخی از شاخص‌های اجتماعی این کشور (که بیشتر به آن‌ها اشاره شد) معضل اصلی ایران، میزان بالای بیکاری و مساله کاهش فقر می‌باشد که همچنان رقم بالای ۱۶ درصد را نشان می‌دهد. مطالعات نشان می‌دهد که ارتباطی قوی بین فقر و بیکاری وجود دارد: در ایران در ۳۷ درصد از خانوارهایی که جزء ۱۰ درصد فقیرترین افراد جای می‌گیرند، هیچگونه اشتغالی وجود ندارد و در ۴۵ درصد آن‌ها، تنها یک نفر از اعضای خانوار به کار اشتغال دارد. (۱۸)

فراهم آوردن امکان اشتغال برای متقاضیان جدیدی که وارد بازار کار می‌شوند از جمله عوامل موثر بر کاهش بیکاری می‌باشد. اگرچه میزان رشد جمعیت کشور از رقم ۳/۷ درصد در اوایل دهه ۱۹۸۰، به ۱/۴ درصد در سال ۲۰۰۱ کاهش یافته است؛ معینا به دلیل میزان رشد بالای جمعیت در ابتدای دهه ۱۹۸۰، نیروی کار همچنان با نرخی بالغ بر ۴ درصد به بازار کار سرازیر می‌شود. این امر متضمن ایجاد ۷۰۰,۰۰۰ شغل جدید برای افرادی است که

درمانی بهتر، تغذیه مناسب امنیت بیشتر در زندگی، احساس تامین جانی در مقابل خشونت‌های جسمانی و جنایات، لذت بردن از اوقات فراغت، آزادی‌های فرهنگی و سیاسی، و حس مشارکت در فعالیت‌های جامعه از این قبیل موارد می‌باشند.

بررسی جدول (۴) نشان می‌دهد که از ۱۹ کشور عضو گروه پانزده، تنها سه کشور آرژانتین، شیلی و مکزیک در رده توسعه انسانی بالا جای دارند. (۱۶) کشورهای زیمبابوه، کنیا، نیجریه و سنگال در فاصله زمانی ۲۰۰۱-۱۹۷۵ در رده توسعه انسانی پائین جای گرفته‌اند که تمامی این کشورها در منطقه صحرای جنوب آفریقا قرار دارند. اعضای دیگر (از جمله ایران) در گروه توسعه انسانی متوسط قرار دارند. ایران از حیث رتبه HDI (۱۷) در بین اعضای گروه، مرتبه یازدهم را داراست و توانسته است روند رو به رشدی را در این شاخص در فاصله سال‌های ۲۰۰۱-۱۹۷۵ به نمایش گذارد.

- روند بیکاری: به دلیل کمبود اطلاعات بدست آمده در مورد بیکاری کشورهای گروه ۱۵، امکان تحلیل روند بیکاری و مقایسه آن میان کشورهای عضو به طور کامل فراهم نگردید. با این حال می‌توان ملاحظه کرد که در بین

هر سال وارد بازار نیروی کار ایران می‌شوند.

بیشترین نوسانات میزان تورم در کشورهای آمریکای لاتین (آرژانتین، برزیل و پرو) مشاهده می‌شود. کشورهای آفریقایی (به استثناء زیمبابوه) روند ملایمتری را در رشد سالانه تورم نشان می‌دهند. بررسی‌ها در رابطه با ایران نشان می‌دهد که عمدتاً از رشد میزان تورم طی سال‌های اخیر (۲۰۰۱-۱۹۹۵) کاسته شده است.

جدول (۶) روند میزان تورم را (۲۰۰۱-۱۹۷۰) برای کشورهای عضو گروه ۱۵ نشان می‌دهد.

- سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی: بررسی ارقام جدول (۷) نشان می‌دهد که از سال ۲۰۰۰ به بعد روندی کاهشی در جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی برقرار گردیده است. گفتنی است ارزش کل سرمایه‌گذاری خارجی در جهان نیز از رقم حدود ۱۳۹۳ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۰، به ۸۲۴ و ۶۵۱ میلیارد دلار در سال‌های ۲۰۰۱ و ۲۰۰۲ کاهش یافته است.

مطالعه ارقام جدول عمدتاً نشانگر آن است که کشورهای آمریکای

لاتین در جذب FDI موفقتر عمل کرده‌اند. در مقابل، کشورهای کمتر توسعه یافته آفریقا، عملکرد بسیار ضعیفی از خود به نمایش گذارده‌اند (به استثناء نیجریه). مطالعه وضعیت ایران آشکارکننده یکی از ضعیف‌ترین جایگاه‌ها در ورود سرمایه به کشور می‌باشد. این در حالی است که بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، آثار مثبت متعددی بر اقتصاد می‌گذارد که از جمله می‌توان به افزایش بهره‌وری، انتقال فن‌آوری، معرفی شیوه‌های جدید تولید به جامعه، روش‌های نوین مدیریتی، عملکرد بهتر در بازار داخلی، آموزش بهتر کارکنان و بهبود در دستیابی به بازارها و شبکه‌های تولید بین‌المللی اشاره کرد.^(۲۰)

جدول (۸) امکان مقایسه پتانسیل و عملکرد اعضای گروه در جذب FDI را فراهم می‌آورد:

- عدد ۱ در جدول فوق، معرف پتانسیل بالا و عملکرد مساعد است. کشورهایی که رقم ۱ به آن‌ها اختصاص یافته است جزء پیشگامان^(۲۱) جذب می‌باشند.

- عدد ۲ معرف عملکرد بالا، و پتانسیل پائین است. به بیان دیگر این کشورها از ظرفیت بالایی برای جذب FDI برخوردار نیستند اما با این وجود عملکرد بالایی را به نمایش گذارده‌اند.

- عدد ۳ معرف پتانسیل بالا و عملکرد ضعیف است. جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در سطحی پائین‌تر از ظرفیت فعلی^(۲۲) این کشورها صورت می‌پذیرد.

- عدد ۴ معرف ظرفیت پائین و عملکرد ضعیف است. این کشورها در آخرین رده دریافت‌کنندگان^(۲۳) FDI قرار دارند زیرا نه از ظرفیت بالایی برخوردارند و نه در این زمینه دارای عملکرد مناسبی بوده‌اند.

ملاحظه ارقام جدول فوق نشان می‌دهد که کشورهای آمریکای لاتین، چه در زمینه دارا بودن ظرفیت در ورود سرمایه‌های خارجی و چه از حیث بکارگیری این ظرفیت، در موقعیت ممتازی قرار دارند. بررسی ارقام مربوط به کشورهای آرژانتین، شیلی، جامائیکا، کلمبیا و ونزوئلا نشان می‌دهد که اقلاً در یکی از دوره‌های مورد بررسی رقم ۱ را به خود اختصاص داده‌اند.

کشورهای کنیا، نیجریه، سنگال، سریلانکا و زیمبابوه (آفریقا) نیز حداقل برای یکی از دوره‌های مورد بررسی رقم ۴ را کسب کرده‌اند و این در حالی است که به استثناء نیجریه، ۴ کشور دیگر در تمامی دوره‌های مورد بررسی ظرفیت پائین و عملکرد ضعیف را توأم به نمایش گذارده‌اند.

ایران نیز از این حیث در جایگاه مناسبی قرار ندارد. در طی سال‌های مورد بررسی، عملکرد ایران پیوسته ضعیف بوده، اگر چه در سال‌های ۹۰-۱۹۸۸ و ۹۵-۱۹۹۳ از ظرفیت مناسبی برخوردار بوده است.

جدول (۳) - مقایسه وضعیت درآمدی کشورها عضو گروه ۱۵

کشور	منطقه	گروه درآمدی سال ۲۰۰۳	وضعیت وام‌های خارجی - ۲۰۰۳
الجزایر	خاورمیانه و شمال آفریقا	درآمد متوسط پائین	کم
مصر	خاورمیانه و شمال آفریقا	درآمد متوسط پائین	کم
هند	جنوب آسیا	درآمد پائین	کم
ایران	خاورمیانه و شمال آفریقا	درآمد متوسط پائین	کم
مکزیک	آمریکای لاتین و کارائیب	درآمد متوسط بالا	کم
سری لانکا	جنوب آسیا	درآمد متوسط پائین	کم
ونزوئلا	آمریکای لاتین و کارائیب	درآمد متوسط بالا	کم
شیلی	آمریکای لاتین و کارائیب	درآمد متوسط بالا	متوسط
کلمبیا	آمریکای لاتین و کارائیب	درآمد متوسط پائین	متوسط
جامائیکا	آمریکای لاتین و کارائیب	درآمد متوسط پائین	متوسط
کنیا	صحرای جنوب آفریقا	درآمد پائین	متوسط
مالزی	شرق آسیا و حوزه اقیانوس آرام	درآمد متوسط بالا	متوسط
سنگال	صحرای جنوب آفریقا	درآمد پائین	متوسط
زیمبابوه	صحرای جنوب آفریقا	درآمد پائین	متوسط
آرژانتین	آمریکای لاتین و کارائیب	درآمد متوسط بالا	شدید
برزیل	آمریکای لاتین و کارائیب	درآمد متوسط پائین	شدید
اندونزی	شرق آسیا و حوزه اقیانوس آرام	درآمد پائین	شدید
نیجریه	صحرای جنوب آفریقا	درآمد پائین	شدید
پرو	آمریکای لاتین و کارائیب	درآمد متوسط پائین	شدید

منبع: بانک جهانی

جدول (۴) - روند شاخص توسعه انسانی کشورهای گروه ۱۵

توسعه انسانی	رتبه HDI	کشور	۱۹۷۵	۱۹۸۰	۱۹۸۵	۱۹۹۰	۱۹۹۵	۲۰۰۱
بالا	۲۴	آرژانتین	۰,۷۸	۰,۸۰	۰,۸۰	۰,۸۱	۰,۸۳	۰,۸۵
	۴۳	شیلی	۰,۷۰	۰,۷۴	۰,۷۵	۰,۷۸	۰,۸۱	۰,۸۳
	۵۵	مکزیک	۰,۶۸	۰,۷۳	۰,۷۵	۰,۷۶	۰,۷۷	۰,۸۰
متوسط	۵۸	مالزی	۰,۶۲	۰,۶۶	۰,۶۹	۰,۷۲	۰,۷۶	۰,۷۹
	۶۴	کلمبیا	۰,۶۷	۰,۷۰	۰,۷۱	۰,۷۳	۰,۷۶	۰,۷۸
	۶۵	برزیل	۰,۶۴	۰,۶۸	۰,۶۹	۰,۷۱	۰,۷۴	۰,۷۸
	۶۹	ونزوئلا	۰,۷۲	۰,۷۳	۰,۷۴	۰,۷۶	۰,۷۷	۰,۷۸
	۷۸	جامائیکا	۰,۶۹	۰,۶۹	۰,۷۰	۰,۷۲	۰,۷۴	۰,۷۶
	۸۲	پرو	۰,۶۴	۰,۶۷	۰,۶۹	۰,۷۰	۰,۷۳	۰,۷۵
	۹۹	سری لانکا	۰,۶۱	۰,۶۴	۰,۶۷	۰,۶۹	۰,۷۲	۰,۷۳
	۱۰۶	ایران	۰,۵۶	۰,۵۷	۰,۶۱	۰,۶۵	۰,۶۹	۰,۷۳
	۱۰۷	الجزایر	۰,۵۱	۰,۵۶	۰,۶۱	۰,۶۵	۰,۶۷	۰,۷۰
	۱۱۲	اندونزی	۰,۴۶	۰,۵۳	۰,۵۸	۰,۶۲	۰,۶۶	۰,۶۸
	۱۲۰	مصر	۰,۴۳	۰,۴۸	۰,۵۳	۰,۵۷	۰,۶۱	۰,۶۵
	۱۲۷	هند	۰,۴۲	۰,۴۴	۰,۴۸	۰,۵۲	۰,۵۵	۰,۵۹
پائین	۱۴۵	زیمبابوه	۰,۵۴	۰,۵۷	۰,۶۳	۰,۶۱	۰,۵۷	۰,۵۰
	۱۴۶	کنیا	۰,۴۴	۰,۴۹	۰,۵۱	۰,۵۴	۰,۵۲	۰,۴۹
	۱۵۲	نیجریه	۰,۳۲	۰,۳۸	۰,۴۰	۰,۴۳	۰,۴۵	۰,۴۶
	۱۵۶	سنگال	۰,۳۱	۰,۳۳	۰,۳۵	۰,۳۸	۰,۳۹	۰,۴۳

منبع: UNDP.org

رو به رشدی را نشان می دهد. به عنوان مثال این سهم در مورد برزیل از ۵۳/۶ درصد در سال ۱۹۹۲ به ۷۲/۹ درصد به سال ۲۰۰۲ رسیده است.

بخش کشاورزی نیجریه در سال ۱۹۹۲، ۲۳/۸ درصد سهم GDP این کشور را به خود اختصاص می داد و در این سال بخش صنعت عمده فعالیت های اقتصادی نیجریه بود. اما در سال ۲۰۰۲ این کشور با محور قرار دادن بخش خدمات و کشاورزی توانست سهم بخش کشاورزی را از ۲۳/۸ درصد به ۳۷/۴ درصد و سهم بخش خدمات را از ۱۷/۹ درصد به ۳۳/۸ درصد افزایش دهد که این افزایش به زبان بخش صنعت (سهم این بخش از ۵۸/۳ درصد سال ۱۹۹۲ به ۲۸/۸ درصد در سال ۲۰۰۲ کاهش یافت) ایجاد شده است.

در خصوص زیمبابوه نیز روندی مشابه نیجریه ملاحظه می شود. این کشور با گسترش فعالیت بخش های کشاورزی و خدمات در دهه ۱۹۹۰ سهم آن ها را افزایش و در مقابل سهم بخش صنعت به نفع دو بخش دیگر با کاهش مواجه گردیده است.

اما در مورد ایران، با بررسی روند سهم بخش های کشاورزی، خدمات و

۲-۲- ساختار اقتصادی کشورهای عضو

در قسمت قبل روند تولید ناخالص داخلی و سرانه آن به تفکیک کشورهای عضو به تفصیل بحث شد. در این قسمت سعی خواهد شد ترکیب تولید ناخالص داخلی (ساختار تولید) به تفکیک بخش های اقتصادی (کشاورزی، صنعت و خدمات) مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد.

جدول (۹) ساختار اقتصادی کشورهای عضو گروه ۱۵ را در فاصله سال های ۱۹۹۲ و ۲۰۰۲ نشان می دهد. بررسی ساختار تولیدی کشورهای فوق در سال ۱۹۹۲ نشان می دهد که کشورهای الجزایر، اندونزی، برزیل، شیلی، اندونزی، جامائیکا، مالزی، نیجریه، ونزوئلا و زیمبابوه بیشتر فعالیت شان در بخش صنعت متمرکز بوده (سهم بالایی از GDP به بخش صنعت اختصاص داشت) اما در سال ۲۰۰۲ بخش صنعت در کشورهای برزیل، شیلی، جامائیکا، نیجریه و زیمبابوه تضعیف و در بقیه کشورها فعالیت های بخش صنعت گسترش یافته است.

بخش خدمات در کشورهای برزیل، شیلی، هند، جامائیکا، کنیا، مکزیک، کلمبیا، سریلانکا و زیمبابوه در فاصله سال های ۱۹۹۲ و ۲۰۰۲ روند

جدول (۵) - نرخ بیکاری در کشورهای عضو (۱۹) (درصد)

کشور	۱۹۷۰	۱۹۸۰	۱۹۹۰	۱۹۹۵	۱۹۹۶	۱۹۹۷	۱۹۹۸	۱۹۹۹	۲۰۰۰	۲۰۰۱
الجزایر	۱۹.۸	۲۷.۹	..	۲۸.۷
آرژانتین	..	۲.۳	۷.۳	۱۸.۸	۱۷.۲	۱۴.۹	۱۲.۸
برزیل	..	۲.۸	۳.۷	۶.۱	۷	۷.۸	۹	۹.۶
شیلی	..	۱۰.۴	۵.۷	۴.۷	۵.۴	۵.۳	۷.۳	۹.۹	۱۰	۹.۷
کلمبیا	..	۹.۱	۱۰.۲	۸.۷	۱۲	۱۲.۱	۱۵	۲۰.۱	۲۰.۵	..
مصر	..	۵.۲	۸.۶	۱۱.۳	..	۸.۴	۸.۲
هند
اندونزی	۴	۴.۷	۵.۵	۶.۴	۶.۱	..
ایران
جامائیکا	..	۲۷.۳	۱۵.۷	۱۶.۲	۱۶	۱۶.۵	۱۵.۵	۱۵.۷
کنیا
مالزی	۵.۱	۲.۸	۲.۵	۲.۵	۳.۲	۳.۴	۳	..
مکزیک	۵.۷	۴.۳	۳.۴	۲.۹	۲
نیجریه	۱۶.۹	۳.۴	۳.۲
پرو	۷	۷.۷	۷.۸	۸
سنگال
سريلانکا	۱۴.۴	۱۲.۵	۱۱.۳	۱۰.۷	۱۰.۶
ونزوئلا	..	۵.۹	۱۰.۴	۱۰.۳	۱۱.۸	۱۱.۴	۱۱.۲	۱۴.۹
زیمبابوه	۶.۹	..	۶

منبع: World Development Indicators 2003

آرژانتین، نیجریه و زیمبابوه که بخش‌های کشاورزی و خدمات سهم غالب GDP را داشته‌اند. و گروه سوم کشورهایی نظیر برزیل، شیلی، هند، جامائیکا، کنیا، سریلانکا و کلمبیا که عمده فعالیت خود را بر گسترش بخش خدمات متمرکز کرده‌اند.

۳- موقعیت تجاری کشورهای عضو گروه ۱۵ در تجارت بین الملل

۳-۱- روند تجارت خارجی

جداول (۱۰)، (۱۱) و (۱۲) به ترتیب روند و میزان رشد صادرات و واردات و سهم آن‌ها از GDP و تراز تجاری کشورهای عضو گروه ۱۵ را نشان می‌دهد.

بر اساس اطلاعات مندرج در جداول فوق الجزایر در سال ۱۹۸۲ بالغ بر ۱۴۰۲۶ میلیون دلار کالا و خدمات به شرکای تجاری خود صادر کرده که این رقم در سال ۲۰۰۲ به ۲۰۱۰ میلیون دلار رسید. مقایسه دو دهه ۸۰ و ۹۰ میلادی حاکی از رشد چشمگیر صادرات این کشور در دهه ۱۹۹۰ می‌باشد.

صنعت ملاحظه می‌گردد که بیشتر تحولات دهه ۱۹۹۰ کشور معطوف به بخش صنعت بوده است. شاهد این مدعا کاهش سهم بخش کشاورزی از ۲۳/۹ درصد GDP در سال ۱۹۹۲ به ۱۵/۲ درصد در سال ۲۰۰۲ و بخش خدمات از ۴۶/۹ درصد در سال ۱۹۹۲ به ۴۵/۸ درصد در سال ۲۰۰۲ است. در مقابل سهم بخش صنعت از ۲۹/۲ درصد GDP در سال ۱۹۹۲ به ۳۸/۹ درصد در سال ۲۰۰۲ (که عمدتاً ناشی از کاهش سهم بخش کشاورزی است) افزایش یافته است. گفتنی است که در مورد کشورهای نفت‌خیز، بخش عمده‌ای از سهم صنعت به واسطه اکتشاف و تولید نفت می‌باشد که ایران از این امر مستثنی نیست. زیرا سهم فرآوری و ساخت در تولیدات صنعتی همچنانکه ملاحظه می‌شود در سال ۱۹۹۲ بالغ بر ۱۴/۳ درصد GDP بوده که در سال ۲۰۰۲ به ۱۳/۹ درصد کاهش یافته است.

در مجموع کشورهای عضو گروه ۱۵ را بر اساس ترکیب تولید ناخالص داخلی (ساختار تولید) می‌توان به سه دسته تقسیم‌بندی کرد: گروه اول کشورهایی نظیر الجزایر، اندونزی، پرو، سنگال، ونزوئلا و ایران که بخش صنعت در آن‌ها سهم غالب GDP را داشته است؛ گروه دوم کشورهایی نظیر

جدول (۶) - نرخ تورم سالانه در کشورهای عضو (برحسب CPI)

(درصد)

کشور	۱۹۷۰	۱۹۸۰	۱۹۹۰	۱۹۹۵	۱۹۹۶	۱۹۹۷	۱۹۹۸	۱۹۹۹	۲۰۰۰	۲۰۰۱
الجزایر	۶.۶	۹.۵	۱۶.۶	۲۹.۸	۱۸.۷	۵.۷	۵.۰	۲.۶	۰.۳	۴.۲
آرژانتین	۱۳.۶	۱۰۰.۸	۲۳۱۴.۰	۳.۴	۰.۲	۰.۵	۰.۹	۱.۲	۰.۹	۱.۱
برزیل	۲۹۴۷.۷	۶۶.۰	۱۵.۸	۶.۹	۳.۳	۴.۹	۷.۰	۶.۹
شیلی	۳۳.۵	۳۵.۱	۳۶.۰	۸.۳	۷.۴	۶.۱	۵.۱	۳.۳	۳.۸	۳.۶
کلمبیا	۶.۸	۲۶.۵	۲۹.۱	۲۱.۰	۲۰.۲	۱۸.۹	۲۰.۴	۱۱.۲	۹.۵	۸.۷
مصر	۳.۸	۲۰.۷	۱۶.۸	۱۵.۷	۷.۲	۴.۶	۴.۲	۳.۱	۲.۷	۲.۳
هند	۵.۱	۱۱.۴	۹.۰	۱۰.۲	۹.۰	۷.۲	۱۳.۲	۴.۷	۴.۰	۳.۷
اندونزی	۱۲.۳	۱۸.۰	۷.۸	۹.۴	۸.۰	۶.۷	۵۷.۶	۲۰.۵	۳.۷	۱۱.۵
ایران	۱.۷	۲۰.۶	۷.۶	۴۹.۷	۲۸.۹	۱۷.۳	۱۷.۹	۲۰.۱	۱۴.۵	۱۱.۳
جامائیکا	۱۴.۷	۲۷.۳	۲۲.۰	۱۹.۹	۲۶.۴	۹.۷	۸.۶	۶.۰	۸.۲	۷.۰
کنیا	۲.۲	۱۳.۹	۱۷.۸	۱.۶	۸.۹	۱۱.۴	۶.۷	۵.۷	۱۰.۰	۵.۷
مالزی	۱.۸	۶.۷	۲.۶	۳.۵	۳.۵	۲.۷	۵.۳	۲.۷	۱.۵	۱.۴
مکزیک	۵.۲	۲۶.۴	۲۶.۷	۳۵.۰	۳۴.۴	۲۰.۶	۱۵.۹	۱۶.۶	۹.۵	۶.۴
نیجریه	۱۳.۸	۱۰.۰	۷.۴	۷۲.۸	۲۹.۳	۸.۲	۱۰.۳	۴.۸	۱۴.۵	۱۳.۰
پرو	۵.۰	۵۹.۱	۷۴۸۱.۷	۱۱.۱	۱۱.۵	۸.۶	۷.۲	۳.۵	۳.۸	۲.۰
سنگال	۲.۸	۸.۷	۰.۳	۷.۹	۲.۸	۱.۶	۱.۲	۰.۸	۰.۷	۳.۱
سريلانکا	۵.۹	۲۶.۱	۲۱.۵	۷.۷	۱۵.۹	۹.۶	۹.۴	۴.۷	۶.۲	۱۴.۲
ونزوئلا	۲.۵	۲۱.۵	۴۰.۷	۵۹.۹	۹۹.۹	۵۰.۰	۳۵.۸	۲۳.۶	۱۶.۲	۱۲.۵
زیمبابوه	۲.۱	۵.۴	۱۷.۴	۲۲.۶	۲۱.۴	۱۸.۷	۳۱.۸	۵۸.۵	۵۵.۹	۷۶.۷

منبع: World Development Indicators - 2003

واردات آن بوده که نشان دهنده تراز تجاری مثبت است. سهم ۴/۴ درصدی تراز تجاری از صادرات در سال ۱۹۹۲ که در سال ۲۰۰۲ به ۱۰/۴ درصد بهبود یافته به خوبی گویای این مطلب است.

مالزی اگرچه در سال ۱۹۸۲ از تراز تجاری منفی برخوردار بوده ولی با بهبود در عملکرد صادراتی خود طی دو دهه ۸۰ و ۹۰ میلادی موجبات پیشی گرفتن صادرات خود از واردات را فراهم آورد.

بررسی روند صادرات و واردات ونزوئلا حاکی از تراز تجاری منفی در سال های ۱۹۸۲ و ۱۹۹۲ (اما با روند کاهنده) و مثبت در سال های ۲۰۰۱ و ۲۰۰۲ (عمدتاً به دلیل افزایش چشمگیر صادرات) است.

در این میان ایران صادرات خود را از ۲۰۹۶۱ میلیون دلار در سال ۱۹۸۲ به ۲۸۴۳۹ میلیون دلار در سال ۲۰۰۲ افزایش داده که عمدتاً ناشی از افزایش صادرات نفت خام بوده است. این در حالی است که واردات ایران از ۱۵۶۱۳ میلیون دلار در سال ۱۹۸۲ ابتدا به ۲۹۰۵۷ میلیون دلار در سال ۱۹۹۲ افزایش و سپس در سال ۲۰۰۲ به ۲۵۹۵۴ میلیون دلار کاهش یافته است. علی رغم نوسانات در واردات ایران، تراز تجاری به جز سال ۱۹۹۲ در بقیه سال ها همواره مثبت بوده است.

کشور آرژانتین نیز همانند ایران تنها در سال ۱۹۹۲ از تراز تجاری منفی

در مقابل واردات کالا و خدمات این کشور در سال ۱۹۸۲ به ارزش ۱۳۲۶۴ میلیون دلار بود که در مقایسه با صادرات این کشور در آن سال تراز مثبت را نشان می دهد. واردات این کشور در سال ۱۹۹۲ و ۲۰۰۲ به ترتیب به ۱۰۰۷۰ و ۱۴۵۲۰ میلیون دلار بالغ گشته که همواره کمتر از مقدار صادرات آن بوده است و تراز مثبت تجاری را به همراه داشته است. به طوری که نسبت تراز تجاری به صادرات از ۵/۴ درصد در سال ۱۹۸۲ به ۴۰/۴ درصد در سال ۲۰۰۱ و ۲۷/۴۰ درصد در سال ۲۰۰۲ رسیده است.

صادرات کالا و خدمات اندونزی طی دو دهه ۸۰ و ۹۰ میلادی رشد چشمگیری داشت به طوری که میزان صادرات از ۲۰۲۵۱ میلیون دلار در سال ۱۹۸۲ به ۳۷۱۸۷ میلیون دلار در سال ۱۹۹۲ و ۶۴۰۰۴ میلیون دلار در سال ۲۰۰۲ افزایش یافته است. در مقابل واردات کالا و خدمات این کشور با رشد آهسته تری نسبت به صادرات رشد کرده است. به گونه ای که ارزش واردات از ۲۲۷۱۶ میلیون دلار در سال ۱۹۸۲ به ۳۴۸۷۴ میلیون دلار در سال ۱۹۹۲ و ۵۱۴۹۸ میلیون دلار به سال ۲۰۰۲ رسید. روند صادرات و واردات اندونزی اگرچه در سال ۱۹۸۲ تراز تجاری منفی را به همراه داشت لیکن در سال های ۱۹۹۲، ۲۰۰۱ و ۲۰۰۲ مثبت شده و روندی افزایشی نیز داشته است.

شیلی - طی سال های مورد بررسی همواره صادرات این کشور بیش از

جدول (۷) - جریانهای ورودی سرمایه (۲۰۰۲ - ۱۹۹۱)

(میلیون دلار)

کشور	۱۹۹۱-۱۹۹۶	۱۹۹۷	۱۹۹۸	۱۹۹۹	۲۰۰۰	۲۰۰۱	۲۰۰۲
الجزایر	۶۳	۲۶۰	۵۰۱	۵۰۷	۴۳۸	۱۹۶۰	۱۰۵۶
آرژانتین	۴۳۰۹	۹۱۶۰	۷۲۹۱	۲۳۹۸۸	۱۱۶۵۷	۳۲۰۶	۱۰۰۳
برزیل	۳۶۳۳	۱۸۹۹۳	۲۸۸۵۶	۲۸۵۷۸	۳۲۷۷۹	۲۲۴۵۷	۱۶۵۶۶
شیلی	۲۱۹۱	۵۲۷۱	۴۶۲۸	۸۷۶۱	۳۶۳۹	۴۴۷۷	۱۶۰۳
کلمبیا	۱۲۷۹	۵۵۶۲	۲۸۲۹	۱۴۵۲	۲۲۳۷	۲۵۲۱	۱۰۳۴
مصر	۷۱۴	۸۸۷	۱۰۷۶	۱۰۶۵	۱۲۳۵	۵۱۰	۶۴۷
هند	۱۰۸۵	۳۶۱۹	۲۶۳۳	۲۱۶۸	۲۳۱۹	۳۴۰۳	۳۴۴۹
اندونزی	۲۹۸۵	۴۶۷۸	---	---	---	---	---
ایران	۴۷	۵۳	۲۴	۳۵	۳۹	۵۰	۳۷
جامائیکا	۱۶۰	۲۰۳	۳۶۹	۵۲۴	۴۶۸	۶۱۴	۴۷۹
کنیا	۱۳	۴۰	۴۲	۴۲	۱۲۷	۵۰	۵۰
مالزی	۵۴۳۶	۶۳۲۳	۲۷۱۴	۳۸۹۵	۳۷۸۸	۵۵۴	۳۲۰۳
مکزیک	۷۳۵۱	۱۴۱۶۰	۱۲۱۷۰	۱۲۸۵۶	۱۵۴۸۴	۲۵۳۳۴	۱۳۶۲۷
نیجریه	۱۲۶۴	۱۵۳۹	۱۰۵۱	۱۰۰۵	۹۳۰	۱۱۰۴	۱۲۸۱
پرو	۱۵۳۸	۱۶۹۷	۱۸۴۲	۲۲۶۳	۶۸۱	۱۱۵۱	۱۴۶۲
سنگال	۲۰	۱۷۶	۷۱	۱۳۶	۶۳	۳۲	۹۳
سريلانكا	۱۲۵	۴۳۳	۱۵۰	۲۰۱	۱۷۵	۸۲	۲۴۲
ونزوئلا	۱۱۵۰	۵۵۳۶	۴۴۹۵	۳۲۹۰	۴۴۶۵	۳۴۴۸	۱۳۱۸
زیمبابوه	۵۰	۱۳۵	۴۴۴	۵۹	۲۳	۴	۲۶
دنیا	۲۵۴۳۲۶	۴۸۱۹۱۱	۶۸۶۰۲۸	۱۰۷۹۰۸۳	۱۳۹۲۹۵۷	۸۲۳۸۲۵	۶۵۱۱۸۸

منبع: Annual Investment Report 2003- Annex Table B.1.

از ساده‌ترین و معمول‌ترین شاخص‌های اندازه‌گیری باز بودن اقتصاد که از آن به عنوان شاخص شدت تجاری نیز یاد می‌شود نسبت تجارت یک کشور (مجموع صادرات و واردات) به تولید ناخالص داخلی آن است. مهمترین مزیت این شاخص سادگی محاسبه آن و در اختیار بودن داده‌های مورد نیاز برای آن است. از این شاخص در مقالات بسیاری استفاده شده است. (۲۵) این شاخص تا حدودی نشان‌دهنده سیاست تجاری کشورها نیز هست. از سوی دیگر این شاخص می‌تواند نشان‌دهنده وابستگی تجاری (۲۶) اقتصاد یک کشور نیز باشد.

جدول (۱۳) نسبت صادرات و واردات به تولید ناخالص داخلی و شاخص درجه باز بودن اقتصاد کشورهای عضو گروه ۱۵ را برای سال‌های ۱۹۹۲ و ۲۰۰۲ نشان می‌دهد.

با نگاهی به جدول فوق و مقایسه کشورها در دو سال ۱۹۹۲ و ۲۰۰۲ در می‌یابیم که کشورهای جامائیکا، زیمبابوه، کنیا، مصر، نیجریه و ونزوئلا

برخوردار بوده و در بقیه سال‌ها همواره صادرات از واردات پیش گرفته است. بررسی روند صادرات و واردات پرو، سريلانكا، سنگال، کنیا، مصر و هند (طی سال‌ها مورد بررسی) حاکی از آن است که همواره صادرات آن‌ها کمتر از واردات بوده که منجر به تراز تجاری منفی در آن‌ها شده است. به عبارت دیگر این کشورهای طی سال‌های مورد بررسی یا از ذخایر ارزی خود استفاده می‌کردند و یا بر بدهی‌های خود می‌افزودند. کشورهای کلمبیا، نیجریه، مکزیک، زیمبابوه، جامائیکا نیز با نوسانات میرایی در تراز تجاری خود مواجه بوده‌اند.

۳-۲- درجه باز بودن اقتصاد (۲۴)

برای درک موقعیت کشورهای عضو گروه ۱۵ در فرآیند ادغام در اقتصاد جهانی و مقایسه آن‌ها با یکدیگر و چگونگی روند آن در دهه اخیر از شاخص درجه باز بودن اقتصاد یا شاخص شدت تجاری می‌توان استفاده کرد.

در سهم) و نیجریه به ترتیب جزء بازترین اقتصادهای گروه ۱۵ می‌باشند.

در این میان حجم تجارت خارجی ایران از در سال ۱۹۹۲ معادل ۳۵/۹ درصد بوده که باعث شده در میان کشورهای عضو مقام سیزدهم را کسب نماید. افزایش سهم تجارت از GDP در سال ۲۰۰۲ به ۵۰/۱ درصد حکایت از بهبود موقعیت کشور در میان کشورهای عضو گروه ۱۵ دارد می‌تواند نشان‌دهنده حرکتی هر چند آهسته و بطئی به سوی اقتصادی باز و ادغام بیشتر در اقتصاد جهانی باشد. شایان ذکر است که در ارقام فوق صادرات نفت خام نیز لحاظ شده است که در صورت خارج کردن آن سهم تجارت خارجی از GDP کاهش یافته و کشور را در رتبه‌های آخر جدول قرار خواهد داد.

۳-۳- تمرکز صادراتی

آگاهی از درجه تاثیر پذیری تجارت و میزان آسیب‌پذیری اقتصادها از تحولات بازار جهانی، عاملی برای تغییر سیاست‌های تجاری و اقتصادی است. این امر برای اقتصادهای آسیب‌پذیر در حال توسعه و بویژه کشورهای مورد بررسی جهت تغییر در روند صادرات و شناسایی بازارهای جدیدتر برای کاهش درجه آسیب‌پذیری در مبادلات جهانی از اهمیت بسزایی برخوردار است. به منظور تعیین درجه تاثیر پذیری تجارت خارجی می‌توان از شاخص شدت تمرکز صادرات استفاده کرد. شاخص تمرکز تجاری^(۲۷) مورد استفاده در این گزارش در واقع شاخص اصلاح شده‌ای از شاخص هر فیندال - هیرشمن است که ارزش آن بین صفر تا یک (حداکثر تمرکز) تغییر می‌کند. بر این اساس فرمول شاخص تمرکز تجاری صادرات به صورت زیر تعریف شده است: (۲۸)

$$H_i = \frac{\sum_{j=1}^{239} (X_{ij} / X_{i0})^2}{1 - \sqrt{(1 / 239)}}$$

که در این رابطه H_i ارزش شاخص تمرکز برای کشور i ، X_{ij} ارزش صادرات محصول j برای کشور i ، X_{i0} سهم صادراتی محصول j از کل صادرات کشور i و ۲۳۹ معرف تعداد گروه کالاهای کد سه رقمی HS می‌باشد.

شاخص تمرکز صادراتی برای کشورهای مورد بررسی در جدول (۱۴) برای سال‌های ۱۹۹۰ و ۲۰۰۱ آورده شده است.

با بررسی ارقام مندرج در جدول فوق ملاحظه می‌گردد که کشورهای ونزوئلا (۰/۷۸) و جامائیکا (۰/۶۴) و الجزایر (۰/۵۷) در سال ۱۹۹۱ از بالاترین درجه تمرکز برخوردار بوده‌اند که نشان‌دهنده آسیب‌پذیری صادرات این کشورها در مقایسه با سایر اعضای گروه است. بر اساس اطلاعات منتشره از سوی آنکتاد ونزوئلا با متنوع سازی صادرات خود، تمرکز صادراتی را به سطح ۰/۶۰ در سال ۲۰۰۱ رسانده است.

در مقابل کشورهای برزیل (۰/۰۱)، آرژانتین (۰/۱۴)، هند (۰/۱۴)، مالزی (۰/۱۸)، کنیا (۰/۲۳) و مصر (۰/۲۴) در سال ۱۹۹۱ از تمرکز صادراتی کمتر و تنوع بیشتر صادراتی برخوردار بوده‌اند. مقایسه این ارقام با سال ۲۰۰۱ نشان می‌دهد که کشورهای برزیل و آرژانتین تغییر محسوسی نداشته لیکن مصر و مالزی با افزایش تمرکز صادراتی (یا کاهش تنوع صادراتی) مواجه بوده‌اند. مقایسه کشورها با متوسط جهانی (۰/۱۳) در سال ۲۰۰۱ حاکی از آن

جدول (۸) - پتانسیل و عملکرد اعضاء در جذب FDI

کشور	۱۹۸۸-۹۰	۱۹۹۳-۹۵	۱۹۹۹-۲۰۰۱
الجزایر	۳	۴	۴
آرژانتین	۱	۱	۱
برزیل	۳	۴	۲
شیلی	۱	۱	۱
کلمبیا	۱	۲	۴
مصر	۲	۲	۳
هند	۴	۴	۴
اندونزی	۱	۱	۴
ایران	۳	۳	۴
جامائیکا	۲	۱	۲
کنیا	۴	۴	۴
مالزی	۱	۱	۱
مکزیک	۱	۱	۳
نیجریه	۲	۲	۴
پرو	۴	۲	۴
سنگال	۴	۴	۴
سريلانكا	۴	۴	۴
ونزوئلا	۱	۳	۳
زیمبابوه	۴	۴	۴

منبع: UNCTAD - Matrix of Inward FDI Performance & Potential

بر اساس شاخص صادرات از GDP از وابستگی تجاری خود کاسته‌اند. در مقابل بقیه کشورها عضو بر وابستگی تجاری خود افزوده و در راستای ادغام در اقتصاد جهانی گام برداشته‌اند. بر اساس شاخص سهم واردات از GDP (که این شاخص نیز نشان‌دهنده وابستگی تجاری است) کشورهای جامائیکا، زیمبابوه، مصر و ونزوئلا با کاهش سهم و بقیه کشورها با افزایش سهم مواجه بوده‌اند.

با جمع جبری دو نسبت صادرات و واردات به GDP که نشان‌دهنده درجه باز بودن اقتصاد کشورها است می‌توان دریافت که به جز کشورهای جامائیکا، زیمبابوه، مصر و ونزوئلا و تا حدودی نیجریه به لحاظ تجاری بسته‌تر شده‌اند و بقیه کشورهای عضو با افزایش شدت تجاری بر وابستگی تجاری خود افزوده و یا در اقتصاد جهانی بیشتر ادغام شده‌اند.

در میان کشورهای عضو در سال ۲۰۰۲ برزیل، هند و پرو به ترتیب جزء بسته‌ترین اقتصادهای گروه ۱۵ و کشورهای مالزی، جامائیکا (با وجود کاهش

جدول (۹): ساختار اقتصادی کشورهای عضو گروه ۱۵

نام کشور	ارزش افزوده							
	کشاورزی (درصد از GDP)		صنعت (درصد از GDP)		محصولات کارخانه‌ای (درصد از GDP)		خدمات (درصد از GDP)	
	۲۰۰۲	۱۹۹۲	۲۰۰۲	۱۹۹۲	۲۰۰۲	۱۹۹۲	۲۰۰۲	۱۹۹۲
الجزایر	۱۰	۱۲.۱	۵۲.۷	۴۹.۷	۷.۹	۱۲.۳	۳۷.۳	۳۸.۲
اندونزی	۱۷.۵	۱۸.۷	۴۴.۵	۳۹.۶	۲۵	۲۲	۳۸.۱	۴۱.۷
ایران	۱۵.۲	۲۳.۹	۳۸.۹	۲۹.۲	۱۳.۹	۱۴.۳	۴۵.۸	۴۶.۹
آرژانتین	۱۰.۶	۶	۳۱.۹	۳۰.۷	۲۱.۳	۲۱.۹	۵۷.۴	۶۳.۳
برزیل	۶.۱	۷.۷	۲۱	۳۸.۷	۱۳.۲	۲۴.۷	۷۲.۹	۵۳.۶
برو (۱)	۸.۵	۸.۵	۲۹.۷	۲۷.۹	۱۵.۳	۱۷.۷	۶۱.۷	۶۳.۶
جامائیکا (۱)	۶.۴	۷.۸	۳۰.۸	۴۰.۱	۱۳	۱۷.۶	۶۲.۸	۵۲.۱
زیمبابوه	۱۷.۴	۷.۴	۲۳.۸	۴۰.۹	۱۳	۲۹.۵	۵۸.۸	۵۱.۷
سريلانكا	۲۰.۱	۲۵.۹	۲۶.۳	۲۵.۶	۱۵.۹	۱۵.۳	۵۳.۶	۴۸.۵
سنگال	۱۸.۲	۱۸.۹	۲۸.۱	۱۸.۸	۱۸.۲	۱۲.۵	۵۳.۷	۶۲.۲
شیلی (۱)	۸.۸	۹.۹	۳۸.۱	۳۸.۱	۱۵.۸	۲۰.۵	۵۶.۹	۵۲
کلمبیا (۱)	۱۳	۱۵.۸	۲۹.۹	۳۵	۱۶.۳	۱۹.۸	۵۷.۱	۴۹.۳
کنیا	۱۹.۱	۲۶.۶	۱۸.۳	۱۸.۹	۱۲.۷	۱۱.۱	۶۲.۶	۵۴.۵
مالزی	۸	۱۴.۶	۴۸.۲	۴۱.۱	۳۰.۶	۲۵.۸	۴۳.۷	۴۴.۳
مصر	۱۶.۸	۱۶.۵	۳۳	۳۳.۳	۱۹.۲	۱۶.۶	۵۰.۲	۵۰.۱
مکزیک	۴	۶.۷	۲۶.۶	۲۸.۱	۱۸.۹	۲۰.۲	۶۹.۴	۶۵.۲
نیجریه	۳۷.۴	۲۳.۸	۲۸.۸	۵۸.۳	۴.۲	۴.۳	۳۳.۸	۱۷.۹
هند	۲۲.۷	۳۰.۹	۲۶.۶	۲۶.۷	۱۵.۶	۱۶.۲	۵۰.۷	۴۲.۳
ونزوئلا	۵	۵.۳	۴۹.۹	۴۲.۹	۱۹.۶	۱۸.۷	۴۵.۱	۵۱.۸

(۱): در مورد کشورهای شیلی، کلمبیا، جامائیکا و برو به علت فقدان آمار سال ۲۰۰۲، اطلاعات سال ۲۰۰۱ منظور شده است.

Source: The World Bank Group : <http://www.worldbank.org/data/>

جهانی برای سال ۲۰۰۲ به تصویر می‌کشد. در سال ۲۰۰۲ ارزش کل صادرات کالایی جهان بالغ بر ۶۲۸۵۰۲۹ میلیون دلار بوده که در این میان کشورهای مکزیک (۲/۵۶ درصد)، مالزی (۱/۴۹ درصد)، برزیل (۰/۹۶ درصد)، اندونزی (۰/۹ درصد) و هند (۰/۷۳ درصد) به ترتیب با بیشترین سهم از صادرات جهانی در بین کشورهای عضو گروه ۱۵ موقعیت مناسبتری داشته‌اند. در این میان ایران با ۰/۳۹ درصد از صادرات جهانی در مقام هشتم گروه قرار گرفته است. جامائیکا و زیمبابوه از این حیث در مراتب آخر واقع شده‌اند.

با مقایسه میزان رشد صادرات کالا در طی سال‌های ۲۰۰۲-۱۹۹۳ ملاحظه می‌گردد که کشورهای برزیل، پرو، زیمبابوه، ایران و ونزوئلا کاهش و سایر کشورهای عضو افزایش داشته‌اند.

همچنین شاخص رشد موثر بازار (۱۹) که رشد بازارهای صادراتی (از حیث

است که کشورهای اندونزی (۰/۱۳)، آرژانتین (۰/۱۴)، برزیل (۰/۰۹) و مکزیک (۰/۱۳) شاخص تمرکز صادراتی کمتر از متوسط جهانی دارند و بقیه کشورها بیشتر از متوسط جهانی هستند.

در سال ۱۹۹۱ کشورهای در حال توسعه آسیایی از بیشترین تنوع و کمترین تمرکز برخوردار بوده‌اند. این وضعیت در یک دهه بعد (۲۰۰۱) به نفع کشورهای در حال توسعه آمریکایی تغییر می‌یابد. بررسی دهه ۱۹۹۰ از طرف دیگر نشان‌دهنده تغییرات بسیار عمده در تنوع پذیری کالاهای صادراتی کشورهای در حال توسعه آسیایی تغییر محسوسی در تنوع صادراتی خود ایجاد نکرده‌اند.

۳-۴- موقعیت تجاری کشورهای عضو در تجارت جهانی
جدول (۱۵) موقعیت تجاری کشورهای عضو گروه ۱۵ را در تجارت

جدول (۱۰): روند صادرات کشورهای عضو گروه ۱۵ از سالهای ۱۹۸۲ تا ۲۰۰۲

نام کشور	صادرات کالا و خدمات					
	درصد از GDP	نرخ رشد (درصد)		ارزش (میلیون دلار)	۲۰۰۲	۱۹۸۲
		(۲۰۰۲-۱۹۹۲)	(۱۹۹۲-۱۹۸۲)			
الجزایر	۲۵.۳	۵.۱	-۱.۴	۲۰۰۰.۲	۱۲.۱۳۰	۱۴.۰۲۶
اندونزی	۲۷.۹	۵.۶	۶.۳	۶۲.۸۶۴	۳۷.۱۸۷	۲۰.۲۵۱
ایران	۱۵.۲	۳.۴	-۰.۳	۲۸.۴۳۹	۲۰.۴۳۷	۲۰.۹۶۱
آرژانتین	۶.۶	۶.۴	۵.۳	۳۸.۶۴۳	۱۵.۳۸۲	۹.۱۸۵
برزیل	۱۰.۹	۶.۰	۵.۹	۶۹.۹۶۸	۳۸.۹۹۹	۲۱.۹۶۷
برو (۱)	۱۲.۵	۷.۵	۱.۰	۹.۳۰۸	۴.۴۹۷	۴.۰۷۷
جامائیکا (۱)	۵۹.۵	-	۶.۶	-	۲.۳۴۱	۱.۲۷۰
زیمبابوه	۲۷.۲	۰.۹	۳.۱	۱.۹۹۹	۱.۸۳۵	۱.۴۹۲
سریلانکا	۳۱.۷	۶.۸	-	۵.۹۶۷	۳.۰۸۱	-
سنگال	۲۳.۳	۰.۳	۴.۶	۱.۴۴۸	۱.۴۰۴	۸۹۲
شیلی (۱)	۳۰.۷	۶.۴	-	۲۳.۰۱۹	۱۲.۳۶۴	-
کلمبیا (۱)	۱۷.۷	۲.۵	۶.۸	۱۴.۴۳۹	۹.۲۵۷	۴.۷۸۵
کنیا	۲۶.۹	۳.۴	۲.۳	۲.۰۰۱	۲.۱۴۹	۱.۷۱۵
مالزی	۷۶	۹.۳	۱۳.۶	۱۰۸.۳۱۹	۴۴.۸۱۲	۱۳.۶۴۹
مصر	۲۹	۲.۳	۵.۷	۱۵.۳۳۳	۱۱.۰۷۴	۶.۳۳۸
مکزیک	۱۵.۲	۱۳.۱	۷.۰	۱۷۳.۳۷۴	۵۵.۳۸۷	۲۸.۱۶۹
نیجریه	۴۲.۲	۳.۸	-۰.۵	۱۵.۹۳۲	۱۲.۰۳۴	۱۲.۶۰۷
هند	۹	۱۳.۷	۶.۷	۷۷.۹۸۶	۲۳.۵۹۹	۱۲.۳۷۷
ونزوئلا	۲۶.۴	۶.۳	-۱.۳	۲۸.۳۷۶	۱۵.۵۱۴	۱۷.۵۵۷

(۱): درصد از GDP کشورهای شیلی، کلمبیا، جامائیکا و برو به علت فقدان آمار سال ۲۰۰۲. اطلاعات سال ۲۰۰۱ منظور شده است.

Source: The World Bank Group : <http://www.worldbank.org/data/>

جدول (۱۱): روند واردات کشورهای عضو گروه ۱۵ از سالهای ۱۹۸۲ تا ۲۰۰۲

نام کشور	ارزش (میلیون دلار)				نرخ رشد (درصد)	نرخ رشد (درصد)	درصد از GDP
	۱۹۸۲	۱۹۹۲	۲۰۰۱	۲۰۰۲			
الجزایر	۱۳,۷۶۴	۱۰,۰۷۰	۱۱,۹۲۰	۱۴,۵۲۰	۲,۷	۲۳,۹	۲۰۰۲
اندونزی	۲۲,۷۱۶	۳۴,۸۷۴	۵۰,۵۴۹	۵۱,۴۹۸	۴,۰	۲۵	۲۸,۵
ایران	۱۵,۶۱۳	۲۹,۰۵۷	۲۱,۵۸۶	۲۵,۹۵۴	-۱,۱	۲۰,۷	۲۳,۳
آرژانتین	۶,۵۱۴	۱۹,۳۳۵	۲۷,۴۵۶	۱۳,۰۱۰	-۳,۹	۸,۱	۱۲,۵
برزیل	۲۴,۷۶۱	۲۵,۷۱۷	۷۲,۶۵۳	۶۱,۸۶۳	۰,۴	۹,۳	۱۳,۶
پرو (۱)	۴,۴۳۶	۵,۴۱۲	۹,۴۸۷	۹,۸۱۹	۲,۰	۶,۱	۱۷,۲
جامائیکا (۱)	۱,۶۰۲	۲,۱۹۳	۴,۵۶۴	-	۳,۳	-	۵۵,۸
زیمبابوه	۱,۸۹۲	۲,۴۳۷	۱,۸۷۲	۱,۸۰۷	-۲,۹	۲,۶	۲۱,۸
سريلانكا	۲,۱۸۵	۳,۹۷۶	۷,۱۵۴	۷,۱۰۳	۶,۰	۴,۱	۴۲,۹
سنگال	۱,۳۷۷	۱,۸۵۱	۱,۷۴۷	۱,۸۳۳	-۰,۱	۳,۸	۳۷,۱
شیلی (۱)	-	۱۱,۸۲۰	۲۱,۲۲۱	۲۰,۶۱۹	۵,۷	۲۹,۳	۳۲,۷
کلمبیا (۱)	۷,۰۵۲	۸,۲۶۲	۱۵,۸۴۰	۱۶,۰۷۷	۶,۹	۱۵,۲	۱۹
کوبا	۲,۰۳۰	۲,۱۵۲	۳,۹۳۹	۳,۸۵۰	۶,۰	۲۶,۹	۳۱,۶
مالزی	۱۶,۰۷۱	۴۴,۰۰۹	۸۴,۷۴۶	۸۸,۸۳۵	۱۰,۶	۷۴,۶	۹۶,۴
مصر	۱۰,۳۳۲	۱۲,۴۶۰	۲۱,۷۷۲	۱۹,۵۰۰	۷,۳	۲۱,۸	۲۲,۷
مکزیک	۲۲,۸۴۱	۷۳,۶۱۷	۱۸۴,۶۱۴	۱۸۵,۴۱۹	۱,۹	۲۰,۳	۲۹,۲
نیجریه	۱۷,۲۱۰	۱۱,۵۳۹	۱۷,۰۴۱	۱۸,۴۵۵	-۳,۹	۴,۸	۴۳,۶
هند	۱۸,۳۵۲	۲۷,۹۱۷	۷۳,۷۰۶	۸۴,۲۵۴	۴,۳	۹,۸	۱۵,۶
ونزوئلا	۱۹,۶۳۴	۱۷,۱۴۳	۲۱,۸۱۴	۲۱,۸۸۷	-۱,۳	۲,۵	۱۷,۴

(۱): درصد از GDP کشورهای شیلی، کلمبیا، جامائیکا و پرو به علت فقدان آمار سال ۲۰۰۲. اطلاعات سال ۲۰۰۱ منظور شده است.

Source: The World Bank Group : <http://www.worldbank.org/data/>

جدول (۱۲): روند تراز تجاری کشورهای عضو گروه ۱۵ از سالهای ۱۹۸۲ تا ۲۰۰۲

نام کشور	تراز تجاری									
	درصد از صادرات					ارزش (میلیون دلار)				
	۲۰۰۲	۲۰۰۱	۱۹۹۲	۱۹۸۲	۲۰۰۲	۲۰۰۱	۱۹۹۲	۱۹۸۲		
الجزایر	۲۷,۴	۴,۴	۱۷,۰	۵,۴	۵,۴۹۰	۸,۰۸۳	۲,۰۶۰	۷۶۳		
اندونزی	۱۹,۵	۱۹,۶	۶,۳	-۱۳,۳	۱۳,۵۰۶	۱۳,۳۱۵	۲,۳۱۳	-۲,۴۶۵		
ایران	۸,۷	۱۷,۰	-۴۲,۳	۳۵,۵	۲,۴۸۵	۴,۴۳۴	-۸,۶۳۰	۵,۳۴۸		
آرژانتین	۵۴,۶	۱۱,۳	-۳۵,۷	۳۹,۱	۱۵,۶۳۳	۲,۴۸۴	-۲,۹۵۳	۳,۶۷۱		
برزیل	۱۱,۶	-۷,۶	۳۴,۱	-۱۳,۷	۸,۱۰۵	-۵,۱۰۸	۱۳,۳۸۳	-۲,۷۹۴		
برو	-۵,۵	-۱۰,۴	-۳۰,۳	-۸,۸	-۵۱۱	-۸۹۰	-۹۱۵	-۳۵۹		
جامائیکا	-	-۳۳,۰	۸,۵	-۲۶,۱	-	-۱,۱۳۳	۲۰۴	-۳۳۳		
زیمبابوه	۹,۶	۵,۳	-۳۲,۸	-۲۶,۸	۱۹۳	۱۰۵	-۶۰۳	-۴۰۰		
سرلانکا	-۱۹,۰	-۱۵,۹	-۲۹,۰	-	-۱,۱۳۶	-۹۸۳	-۸۹۵	-		
سنگال	-۲۶,۶	-۳۷,۱	-۳۱,۸	-۴۳,۳	-۳۸۵	-۳۷۲	-۴۴۷	-۳۸۵		
شیلی	۱۰,۴	۴,۹	۴,۴	-	۲,۴۰۰	۱,۰۹۴	۵۴۴	-		
کلمبیا	-۱۱,۳	-۶,۱	۱۰,۷	-۴۷,۴	-۱,۶۳۸	-۹۰۸	۹۹۵	-۲,۳۶۷		
کنیا	-۲۸,۳	-۳۳,۸	-۰,۱	-۱۸,۴	-۸۴۹	-۹۷۳	-۳	-۳۱۵		
مالزی	۱۸,۰	۱۹,۴	۱,۸	-۱۷,۷	۱۹,۴۸۴	۳۰,۴۴۶	۸۰۳	-۲,۴۳۳		
مصر	-۳۷,۳	-۲۸,۶	-۱۳,۵	-۶۳,۰	-۴,۱۷۷	-۴,۸۴۷	-۱,۳۸۶	-۲,۹۹۴		
مکزیک	-۶,۹	-۷,۹	-۳۳,۹	۱۸,۹	-۱۳,۰۴۵	-۱۳,۵۱۱	-۱۸,۳۳۰	۵,۳۳۸		
نیجریه	-۱۵,۸	۱۰,۰	۴,۱	-۲۶,۵	-۲,۵۳۳	۱,۹۰۳	۴۹۵	-۴,۶۰۳		
هند	-۸,۰	-۱۳,۴	-۱۸,۳	-۴۸,۳	-۶,۳۶۸	-۸,۱۳۶	-۴,۳۱۸	-۵,۹۷۵		
ونزوئلا	۲۳,۹	۲۳,۰	-۱۰,۵	-۱۱,۸	۶,۴۸۹	۶,۵۳۱	-۱,۶۳۹	-۲,۰۷۷		

Source: The World Bank Group : <http://www.worldbank.org/data/>

جدول (۱۳): روند شاخص درجه باز بودن اقتصاد کشورهای عضو گروه ۱۵ در سالهای ۱۹۹۲ و ۲۰۰۲

نام کشور	درصد از GDP					
	شخص درجه باز بودن اقتصاد		واردات		صادرات	
	رتبه در بین اعضا	مقدار	۱۹۹۲	۲۰۰۲	۱۹۹۲	۲۰۰۲
الجزایر	۸	۶۱.۸	۴۹.۲	۲۶	۲۳.۹	۲۵.۳
اندونزی	۷	۶۳.۹	۵۲.۹	۲۸.۵	۲۵	۲۷.۹
ایران	۱۱	۵۰.۱	۳۵.۹	۲۳.۳	۲۰.۷	۱۵.۲
آرژانتین	۱۳	۴۰.۲	۱۴.۷	۱۲.۵	۸.۱	۶.۶
برزیل	۱۹	۲۹.۴	۱۹.۳	۱۳.۶	۸.۴	۱۰.۹
پرو	۱۷	۳۳	۲۸	۱۷.۲	۱۵.۵	۱۲.۵
جامائیکا	۲	۹۷.۳	۱۱۹.۹	۵۵.۸	۶۰.۴	۵۹.۵
زیمبابوه	۱۲	۴۵.۹	۶۳.۷	۲۱.۸	۳۶.۵	۲۷.۲
سرلانکا	۴	۷۹.۱	۷۲.۷	۴۲.۹	۴۱	۳۱.۷
سنگال	۶	۶۶.۴	۵۴	۳۷.۱	۳۰.۷	۲۳.۳
شیلی	۵	۶۷.۴	۶۰	۳۲.۷	۲۹.۳	۳۰.۷
کلمبیا	۱۶	۳۸.۴	۳۲.۹	۱۹	۱۵.۲	۱۷.۷
کنیا	۹	۵۷.۱	۵۳.۸	۳۱.۶	۲۶.۹	۲۶.۹
مالزی	۱	۲۱۰.۲	۱۵۰.۶	۹۶.۴	۷۴.۶	۷۶
مصر	۱۵	۳۸.۹	۶۰.۸	۲۲.۷	۲۱.۸	۲۹
مکزیک	۱۰	۵۶.۴	۳۵.۵	۲۹.۲	۲۰.۳	۱۵.۲
نیجریه	۳	۸۱.۳	۸۲.۷	۴۳.۶	۴۰.۵	۴۲.۲
هند	۱۸	۳۰.۸	۱۸.۸	۱۵.۶	۹.۸	۹
ونزوئلا	۱۴	۳۹.۸	۵۵.۳	۱۷.۴	۲۸.۹	۲۶.۴

(۱): درصد از GDP کشورهای شیلی، کلمبیا، جامائیکا و پرو به علت فقدان آمار سال ۲۰۰۲، اطلاعات سال ۲۰۰۱ منظور شده است.

ماخذ: استخراج از بانک اطلاعاتی بانک جهانی (www.worldbank.org)

جدول (۱۴): شاخص تمرکز صادرات کشورهای عضو گروه ۱۵ در سالهای ۱۹۹۱ و ۲۰۰۱

شاخص تمرکز				کشور / منطقه
۲۰۰۱		۱۹۹۰		
رتبه در بین اعضاء	مقدار	رتبه در بین اعضاء	مقدار	
-	-	۱۵	۰,۵۷	الجزایر
۲	۰,۱۳	۹	۰,۲۷	اندونزی
۱۳	۰,۸	-	-	ایران
۴	۰,۱۴	۲	۰,۱۴	آرژانتین
۱	۰,۰۹	۱	۰,۱	برزیل
۷	۰,۲۳	۱۰	۰,۲۷	پرو
-	-	۱۶	۰,۶۴	جامائیکا
-	-	۷	۰,۲۵	زیمبابوه
۸	۰,۲۴	۱۱	۰,۲۸	سريلانكا
۹	۰,۲۵	۸	۰,۲۵	سنگال
۱۰	۰,۲۷	۱۴	۰,۴	شیلی
۶	۰,۲۱	۱۲	۰,۳	کلمبیا
-	-	۵	۰,۲۳	کنیا
۵	۰,۲	۴	۰,۱۸	مالزی
۱۱	۰,۲۹	۶	۰,۲۴	مصر
۳	۰,۱۳	۱۳	۰,۳۲	مکزیک
-	-	۳	۰,۱۴	هند
۱۲	۰,۶	۱۷	۰,۷۸	ونزوئلا
-	۰,۱۸	-	۰,۳۳	کشورهای در حال توسعه : آمریکایی
-	۰,۲۳	-	۰,۲۲	کشورهای در حال توسعه : آسیایی
-	۰,۲۹	-	۰,۵۶	کشورهای در حال توسعه : آفریقایی
-	۰,۱۴	-	۰,۱۳	متوسط جهانی

Source: UNCTAD Handbook of Statistics, ۲۰۰۲, (WWW.UNCTAD.ORG).

تأمین نیازهای خود بالغ بر ۶۲۳۲۸۰۹ میلیون دلار کالا وارد کرده‌اند. در این میان کشورهای مکزیک (۳/۷ درصد) و مالزی (۱/۲ درصد) بیشترین حجم واردات و کشورهای هند (۰/۸۳ درصد) و برزیل (۰/۷۶ درصد) و اندونزی (۰/۵ درصد) در مقام‌های بعدی قرار دارند. ایران با واردات ۰/۳۲ درصد از کل واردات جهانی در مقام ششم قرار گرفته است. از حیث روند واردات، کشورهای ایران، آرژانتین، زیمبابوه و ونزوئلا با کاهش در واردات و سایر کشورهای عضو

میزان واردات کالا) برای دوره ۲۰۰۲-۱۹۹۳ است حاکی از آن است که تمامی کشورهای بازارهای در حال رشد روبرو بوده‌اند. به عبارت دیگر درصدی از افزایش در صادرات کشورهای عضو به دلیل رشد واردات در بازارهای مصرف می‌باشد. البته کاهش در صادرات برخی کشورها نظیر ایران به دلیل نوسانات قیمت نفت نیز بوده است.

در بخش واردات جهانی، در سال ۲۰۰۲ کشورهای واردکننده جهان برای

جدول (۱۵) - موقعیت کشورهای عضو گروه ۱۵ در تجارت جهانی کالاها

نام کشور	صادرات کالا			واردات کالا			
	ارزش ۲۰۰۲ (میلیون دلار)	نرخ رشد ۱۹۹۲-۲۰۰۲	رشد موثر بازار ۱۹۹۲-۲۰۰۲ (۱)	سهم از جهان ۲۰۰۲	ارزش ۲۰۰۲ (میلیون دلار)	نرخ رشد ۱۹۹۲-۲۰۰۲	سهم از جهان ۲۰۰۲
جهان	۶,۲۸۵,۰۲۹	۶,۳	۶,۶	۱۰۰	۶,۳۳۲,۸۰۹	۶,۶	۱۰۰
الجزایر	۱۶,۶۴۸	۲,۷	۶,۴	۰,۲۶۵	۱۱,۳۷۸	۴,۲	۰,۱۸۳
اندونزی	۵۶,۹۲۳	۵,۱	۷	۰,۹۰۶	۳۱,۲۴۲	۱,۳	۰,۵۰۱
ایران	۲۴,۲۰۳	-۰,۳	۶,۴	۰,۳۸۵	۲۰,۳۶۰	-۲,۱	۰,۳۲۵
آرژانتین	۲۵,۳۴۸	۲,۸	۶,۷	۰,۴۰۳	۸,۹۸۸	-۴,۷	۰,۱۴۴
برزیل	۶۰,۳۶۲	-۲,۹	۵,۹	۰,۹۶	۴۷,۳۳۷	۸,۴	۰,۷۵۸
برو	۷,۵۵۱	-۰,۴	۷,۳	۰,۱۲	۷,۳۷۱	۰,۶	۰,۱۱۷
جامائیکا	۱,۴۶۶	۲,۴	۷,۷	۰,۰۳۳	۲,۰۶۳	۷,۲	۰,۰۴۹
زیمبابوه	۱,۵۱۹	-۰,۴	۶,۲	۰,۰۳۴	۷۹۸	-۷,۷	۰,۰۱۳
سريلانكا	۵,۰۳۶	۷,۴	۷,۲	۰,۰۸	۵,۷۷۲	۵,۹	۰,۰۹۳
سنگال	-	-	-	-	-	-	-
شیلی	۱۸,۳۴۰	۵,۱	۶,۷	۰,۳۹۳	۱۵,۸۳۷	۴,۹	۰,۲۵۴
کلمبیا	۱۲,۸۰۳	۴,۵	۷,۳	۰,۲۰۴	۱۲,۳۰۴	۷,۲	۰,۱۹۷
کنیا	۲,۰۲۸	۵,۶	۵,۷	۰,۰۳۲	۲,۲۰۲	۶,۸	۰,۰۵۱
مالزی	۹۳,۳۶۴	۸,۲	۷,۱	۱,۴۸۵	۷۵,۰۴۳	۷,۲	۱,۲۰۴
مصر	۷,۳۲۳	۶,۱	۶,۲	۰,۱۱۷	۱۴,۳۶۴	۴,۳	۰,۲۳۰
مکزیک	۱۶۰,۸۳۴	۱۳,۵	۹	۲,۵۵۹	۱۶۸,۷۳۱	۱۱	۲,۷۰۷
نیجریه	۱۶,۳۳۳	۰,۷	۷,۴	۰,۲۶	۱۱,۵۷۰	۴,۷	۰,۱۸۶
هند	۴۶,۱۲۹	۷,۶	۶,۸	۰,۷۳۴	۵۲,۱۱۴	۷	۰,۸۳۶
بونزوئلا	۲۶,۷۲۵	-۰,۳	۸,۸	۰,۴۲۵	۱۵,۲۰۴	-۱,۸	۰,۲۴۴

نکته (۱): رشد موثر بازار (Effective Market Growth) عبارت از متوسط وزنی رشد حجم واردات بازارهای صادراتی کشور مورد نظر

Source: Global Economic Prospects, Wordbank, ۲۰۰۴

منتشره مرکز تجارت بین الملل^(۳۱) استفاده شده است. این مرکز برای محاسبه مزیت نسبی آشکار شده صادراتی از فرمول بالاسا بهره برده است. این شاخص در واقع سهم صادراتی کالا یا صنعت مورد نظر را در ساختار صادرات ملی با همان سهم در جهان مقایسه می نماید. ارزش بزرگتر از یک نشان دهنده تخصص کشور مورد نظر در آن بخش می باشد. در ضمن روند افزایشی این شاخص در طی زمان نشان دهنده بهبود موقعیت رقابتی یک کالا

به افزایش در واردات کالا در طی سال های ۱۹۹۳-۲۰۰۲ مواجه بوده اند. در مجموع کشورهای عضو گروه ۱۵ (به جز سنگال) ۹/۳ درصد صادرات جهانی کالا و ۸/۱ درصد واردات جهانی کالا را در اختیار دارند.

۴- مزیت نسبی آشکار شده^(۳۰) (RCA) صادراتی
به منظور بررسی مزیت های نسبی کشورهای عضو گروه ۱۵ از اطلاعات

جدول (۱۶): تخصیص گران صادراتی کشورهای عضو گروه ۱۵ به تکنیک بخش (متوسط سالهای ۲۰۰۱-۲۰۰۷) (۱۹۹۷)

نام کشور	کشاورزی		معاملات غذایی		معاملات چوبی		منسوجات		محصولات شیمیایی		چرم و محصولات چرمی		ماشین آلات غیر الکترونیکی		پوشاک		محصولات کارخانه‌ای پایه‌ای		محصولات متنوع کارخانه‌ای		محصولات معدنی		تجهیزات الکترونیکی		تجهیزات حمل و نقل		محصولات الکترونیکی			
	مقدار	رنجه	مقدار	رنجه	مقدار	رنجه	مقدار	رنجه	مقدار	رنجه	مقدار	رنجه	مقدار	رنجه	مقدار	رنجه	مقدار	رنجه	مقدار	رنجه	مقدار	رنجه	مقدار	رنجه	مقدار	رنجه	مقدار	رنجه		
الجزایر									۱۲۱	۰.۰۴																				
اندونزی	۱.۶۲	۱.۰۱	۱.۱۱	۷۹	۲.۳۲	۱۹	۲.۲۵	۱۹	۰.۵۲	۷۴	۲.۵۰	۳۱	۰.۱۵	۷۱	۲.۴۵	۲۶	۰.۶۲	۸۰	۰.۶۹	۵۲	۰.۶۹	۴۹	۲.۴۲	۴۹	۰.۴۵	۴۷	۰.۸	۰.۹۴	۲۱	
ایران	۰.۷۹	۱.۲۲	۰.۲۴	۱۲۹			۱.۱۲	۳۶	۰.۲۰	۱۰۳	۰.۶۹	۷۷	۰.۳۰	۶۳	۰.۲۱	۱.۰۶	۹۲	۰.۷۹	۹۲			۱۴	۷.۲۰			۸۹	۰.۳			
آرژانتین	۵.۵۸	۵۱	۵.۵۷	۱۳	۰.۴۴	۹۲	۰.۳۴	۸۸			۰.۶۸	۲۹	۰.۳۰	۶۳	۱.۸	۰.۷۹	۷۲	۰.۳۰	۸۵	۰.۳۰	۸۵	۰.۳۰	۶۱	۱.۴۲	۸۱	۰.۱	۳۳	۰.۶۸		
برزیل	۲.۸۴	۶۷	۲.۱۱	۳۰	۲.۱۴	۳۱	۰.۶۰	۶۹	۰.۶۲	۶۲	۲.۶۸	۱۹	۰.۷۵	۲۸	۱.۰۵	۱.۸	۱.۴۴	۳۳	۰.۳۴	۸۰	۰.۳۴	۸۲	۰.۶۹	۸۲	۰.۲۴	۶۴	۱.۱۲	۳۳	۰.۳۸	
برو	۲.۴۹	۸۳	۵.۲۴	۱۷	۰.۵۹	۸۳	۰.۸۰	۵۰	۰.۳۵	۸۲			۰.۲۴	۸۰	۲.۷۳	۴۲	۲.۱۸	۱۴	۰.۲۲	۸۳	۰.۲۲	۵۳	۱.۸۰	۵۳	۰.۶	۸۹	۰.۶	۸۹	۰.۶	
جامائیکا	۱.۹۴	۹۰	۲.۶۶	۲۸					۰.۲۷	۹۲					۲.۹۲	۲۵						۲۸	۵.۰۸							
زیبائوه	۱.۳۲	۶۲	۱.۴۴	۶۶	۰.۶۳	۷۹	۰.۷۲	۵۴	۰.۱۰	۱۱۳	۱.۵۳	۴۰	۰.۲۴	۸۸	۰.۷۴	۷۳	۲.۱۰	۱۶	۰.۲۹	۸۷	۰.۲۹	۹۰	۰.۵۹	۹۲	۰.۵	۹۲	۰.۵	۹۲	۰.۵	
سریلانکا	۲.۴۴	۷۰	۰.۲۷	۱۲۵	۰.۱۶	۱۱	۱.۷۹	۲۵	۰.۳۶	۸۳	۲.۸۲	۲۶	۰.۱۱	۸۶	۱.۷	۶	۱.۱۸	۱۱۱	۰.۵۵	۶۳	۰.۵۵	۶۳	۰.۶۲	۹۹	۰.۱۸	۶۹	۰.۱۸	۶۹	۰.۱۱	
سلنگال	۷.۴۴	۶۳	۶.۲۰	۲۲	۰.۲۴	۹۹	۰.۱۹	۱۰۳	۱.۶۲	۱۰			۰.۲۵	۶۷			۰.۳۷	۹۰	۰.۳۲	۸۲	۰.۳۲	۵۷	۱.۷۱	۱.۷۱	۰.۵	۹۱	۰.۵	۹۱	۰.۵	
شیلی	۴.۰۱	۶۶	۲.۶۸	۲۵	۴.۵۳	۱۳	۰.۲۵	۹۶	۰.۶۳	۶۳			۰.۸	۹۲			۳.۸۶	۷	۰.۲۰	۹۸	۰.۲۰	۶۴	۱.۳۲	۶۴	۰.۵	۹۳	۰.۵	۹۳	۰.۵	
کلمبیا	۴.۲۴	۶۵	۱.۵۰	۶۴	۰.۷۶	۷۰	۰.۸۸	۴۵	۱.۰۹	۲۹	۱.۳۳	۴۹	۰.۱۱	۸۶	۱.۴۷	۵۹	۰.۹۲	۶۲	۰.۶۹	۶۷	۰.۶۹	۶۵	۲.۵۶	۲.۵۶	۰.۱۹	۶۷	۰.۳۲	۶۷	۰.۳۲	
کوبا	۱.۶۳	۱۸	۲.۹۵	۳۲	۰.۷۷	۶۹	۰.۶۹	۷۷	۰.۶۱	۶۴	۱.۰۴	۵۶			۰.۱۴	۱۱۰	۰.۸۱	۶۸	۰.۶۲	۷۳	۰.۶۲	۱۱۱	۰.۲۵	۱۱۱						
مالزی	۰.۳۶	۱۴۱	۱.۲۶	۷۳	۱.۱۶	۵۰	۰.۴۷	۸۰	۰.۶۳	۸۱			۰.۳۲	۵۹	۰.۷۱	۷۵	۰.۶۶	۸۶	۰.۸۰	۴۷	۰.۸۰	۷۴	۰.۸۲	۷۴	۰.۶۴	۶	۲.۶۴	۰.۶	۲.۱۹	
مصر	۲.۴۴	۸۴	۰.۹۷	۸۲			۳.۷۳	۸	۰.۷۶	۶۸	۱.۰۹	۵۶	۰.۲۱	۷۱	۴.۲۸	۲۹			۰.۵۵	۶۴	۰.۵۵	۶۴	۲.۸۶	۲.۸۶	۰.۳۱	۷۸	۰.۳۱	۷۸	۰.۳۱	
مکزیک	۰.۷۷	۱۲۳	۰.۵۱	۱۱۲	۰.۲۷	۱۰۴	۰.۵۲	۷۳	۰.۳۵	۸۶	۰.۳۴	۸۵	۰.۷۵	۲۷	۱.۵۲	۵۸	۰.۷۴	۷۴	۱.۱۰	۲۸	۱.۱۰	۸۵	۰.۶۴	۸۵	۱.۵۶	۱۲	۱.۵۶	۱۲	۱.۵۶	
نیجریه																						۱	۸.۴۲							
هند	۳.۱۲	۷۵	۰.۷۱	۹۶			۵.۵۷	۳	۰.۸۲	۳۷	۲.۹۹	۲۴	۰.۲۲	۶۸	۴.۵۷	۲۷	۰.۹۱	۶۳	۰.۶۴	۵۴	۰.۶۴	۵۵	۱.۷۴	۵۵	۰.۱۸	۷۰	۰.۱۸	۵۵	۰.۱۸	
نروژ	۰.۳۸	۱۴۹	۰.۲۹	۱۲۴					۰.۴۸	۷۷												۱۹	۶.۶۹	۱۹	۶.۶۹	۰.۹	۷۴	۰.۹	۷۴	۰.۹

Source: ITC : <http://www.intracen.org/>

جدول (۱۷). ارزش صادرات ایران به کشورهای عضو گروه ۱۵ در سالهای ۱۳۷۵ و ۱۳۸۱

نام کشور	صادرات کالاها					
	سال ۱۳۸۱			سال ۱۳۷۵		
	رتبه شریک تجاری	درصد از کل صادرات ایران	ارزش هزار دلار	رتبه شریک تجاری	درصد از کل صادرات ایران	ارزش هزار دلار
الجزایر	۶۴	۰,۱۲۵	۵۷۷۶,۷	-	۰,۰۰۰	۰
اندونزی	۲۵	۱,۲۵۹	۵۸۰۲۹,۹	۳۴	۰,۴۲۲	۱۳۴۲۹,۲
آرژانتین	۱۰۷	۰,۰۱۱	۴۸۸,۴	۱۰۲	۰,۰۰۳	۹۶,۶
برزیل	۷۵	۰,۰۶۳	۲۸۴۴,۵	۲۶	۰,۳۸۰	۱۱۸۰۳,۲
پرو	۱۲۹	۰,۰۰۴	۱۶۶	-	۰,۰۰۰	۰
جامائیکا	-	۰,۰۰۰	۰	۱۲۵	۰,۰۰۰	۴
زیمبابوه	۱۲۲	۰,۰۰۵	۳۲۳,۶	۸۸	۰,۰۰۷	۳۲۳,۳
سریلانکا	۶۷	۰,۱۰۷	۴۹۳۵,۳	۷۳	۰,۰۳۹	۹۰۰
سنگال	۵۴	۰,۱۹۹	۹۱۹۰,۳	۷۶	۰,۰۱۹	۵۷۹,۹
شیلی	۹۸	۰,۰۱۶	۷۳۲,۸	۹۲	۰,۰۰۷	۲۰۸,۹
کلمبیا	۹۰	۰,۰۲۳	۱۰۴۷,۶	۸۲	۰,۰۱۴	۴۳۵,۶
کنیا	۷۹	۰,۰۴۸	۳۱۹۰,۸	۷۸	۰,۰۱۶	۵۰۱,۵
مالزی	۵۵	۰,۱۸۳	۸۴۳۳,۷	۴۳	۰,۳۱۵	۹۷۷۲,۴
مصر	۴۷	۰,۲۶۴	۱۳۱۴۹	۸۶	۰,۰۱۰	۳۲۴,۸
مکزیک	۵۰	۰,۲۲۹	۱۰۵۶۲,۴	۷۱	۰,۰۳۵	۱۰۷۷,۴
نیجریه	۶۸	۰,۱۰۴	۴۸۰۷,۸	۹۴	۰,۰۰۵	۱۴۰
هند	۷	۴,۱۰۶	۱۸۹۳۳۵,۵	۸	۳,۸۷۴	۱۲۰۳۲۴,۴
ونزوئلا	۱۲۷	۰,۰۰۴	۱۷۹,۷	۹۱	۰,۰۰۷	۳۱۱,۷

مأخذ: گمرک، سالنامه آمار بازرگانی خارجی ایران، سال های مختلف.

نسبی صادراتی (غذاهای تازه، محصولات غذایی فرآوری شده، محصولات چوبی، منسوجات، چرم و محصولات چرمی، پوشاک و محصولات معدنی) برخوردار است. در بخش محصولات الکترونیکی مصرفی و IT نیز در مرز دستیابی به مزیت نسبی قرار دارد. بالاترین تخصص صادراتی اندونزی به بخش های محصولات چوبی (۳/۴۳)، پوشاک (۲/۴۵)، محصولات معدنی (۲/۴۳) و منسوجات (۲/۲۵) اختصاص دارد.

آرژانتین در گروه مواد غذایی تازه، محصولات غذایی فرآوری شده و محصولات معدنی از تخصص صادراتی برخوردار است. این کشور به رغم فعالیت های صادراتی در زمینه های محصولات چوبی، منسوجات، چرم و ماشین آلات غیر الکترونیکی، محصولات کارخانه ای پایه ای و... از مزیت نسبی صادراتی برخوردار نیست. این کشور در میان کشورهای عضو گروه ۱۵ تنها در محصولات غذایی فرآوری شده از سطح رقابتی بالاتری بهره مند است. برزیل نیز که در هر ۱۴ بخش اقتصادی مندرج در جدول (۱۵) فعالیت صادراتی دارد تنها در بخش های مواد غذایی تازه (۳/۸۴)، محصولات غذایی فرآوری شده (۳/۱۱)، محصولات چوبی (۳/۶۸)، محصولات کارخانه ای پایه ای (۱/۴۴) و تجهیزات حمل و نقل (۱/۱۳) از تخصص صادراتی بهره مند است. در میان بخش های صادراتی این کشور در صنایع چرم و

یا صنعت در سطح جهان در راستای ایجاد فرصت های مناسب و یا استفاده به موقع از فرصت های پیش آمده در سطح جهان برای کشور مور نظر تلقی می شود.

این شاخص براساس داده های صادراتی ارائه شده به مرکز تجارت بین الملل از سوی کشورها هر ساله برای یک دوره ۵ ساله محاسبه و در سایت مرتبط^(۳۲) با این مرکز قرار می گیرد.

جدول (۱۶) شاخص مزیت نسبی آشکار شده کشورهای عضو گروه ۱۵ را برای متوسط دوره ۲۰۰۱-۱۹۹۷ نشان می دهد. در جدول فوق مقدار مزیت نسبی آشکار شده و رتبه آن کشور در کل جهان از حیث دارا بودن مزیت نسبی آشکار شده به خوبی گویای تخصص گرایی صادراتی کشورهاست.

براساس جدول فوق، الجزایر در بخش معدن با دارا بودن مقدار RCA برابر با ۸/۳۳، رتبه چهارم در جهان را در صادرات محصولات فوق کسب کرده است. رتبه مذکور نشان دهنده تخصص بالای تولیدی و صادراتی الجزایر در محصولات معدنی است. رقبای جدی الجزایر در گروه ۱۵ در محصولات معدنی به ترتیب بالاترین مزیت کشورهای نیجریه (رتبه اول جهان) و ایران (با رتبه چهارده) محسوب می شوند.

اندونزی که در هر ۱۴ بخش اقتصادی فعال است تنها در ۷ بخش از مزیت

جدول (۱۸): ارزش واردات ایران از کشورهای عضو گروه ۱۵ در سالهای ۱۳۷۵ و ۱۳۸۱

نام کشور	واردات کالاها				
	سال ۱۳۸۱		سال ۱۳۷۵		
	رتبه شریک تجاری	درصد از کل واردات ایران	ارزش هزار دلار	رتبه شریک تجاری	درصد از کل واردات ایران
الجزایر	-	۰,۰۰۰	۰	-	۰,۰۰۰
اندونزی	۲۸	۰,۴۶۱	۱۰۳۷۳۲,۷	-	۰,۶۸۰
آرژانتین	۲۰	۰,۴۲۶	۹۴۹۹۶,۲	-	۵,۲۸۰
برزیل	۹	۳,۷۸۵	۸۴۳۱۷۱,۴	-	۲,۳۱۲
پرو	۵۲	۰,۱۱۷	۲۶۱۰۵,۶	۳۷	۰,۵۲۳
جامائیکا	-	۰,۰۰۰	۰	-	۰,۰۰۰
زیمبابوه	۸۵	۰,۰۰۶	۱۳۹۶,۱	۹۴	۰,۰۰۱
سریلانکا	۸۶	۰,۰۰۴	۹۶۷	۵۴	۰,۱۸۲
سنگال	-	۰,۰۰۰	۰	۴۷	۰,۲۷۲
شیلی	۸۴	۰,۰۰۹	۳۰۴۰,۵	۶۱	۰,۱۱۶
کلمبیا	۹۳	۰,۰۰۳	۴۵۷	۹۷	۰,۰۰۰
کنیا	-	۰,۰۰۰	۰	۸۹	۰,۰۰۳
مالزی	۲۴	۰,۸۷۷	۱۹۵۳۵۷,۷	-	۰,۶۵۱
مصر	۶۲	۰,۰۰۷	۱۴۷۴,۱	۹۹	۰,۰۰۰
مکزیک	۴۸	۰,۱۵۳	۳۴۱۶۳,۹	-	۰,۶۴۵
نیجریه	-	۰,۰۰۰	۰	-	۰,۰۰۰
هند	۱۱	۰,۳۲۲	۷۱۶۸۳,۳	-	۱,۵۲۳
ونزوئلا	۱۰۳	۰,۰۰۱	۱۳۰,۶	۱۰۰	۰,۰۰۰

مأخذ: همان.

محصولات چرمی در میان کشورهای عضو از سطح رقابتی بالاتری برخوردار است. پرو در ۱۱ بخش از ۱۴ بخش بیان شده فعالیت صادراتی داشته است و در بخش‌های محصولات غذاهای تازه، محصولات غذایی فرآوری شده، پوشاک، محصولات کارخانه‌ای پایه‌ای و محصولات معدنی از تخصص صادراتی بهره می‌برد. این در حالی است که این کشور در محصولات کارخانه‌ای پایه‌ای از سطح تخصص بالاتری نسبت به سایر اعضا برخوردار است. جامائیکا در زمینه‌های محصولات غذاهای تازه، محصولات غذایی فرآوری شده، پوشاک، محصولات معدنی و محصولات شیمیایی فعالیت صادراتی داشته است و تنها در مورد محصولات شیمیایی از مزیت نسبی آشکار شده بهره نمی‌برد. زیمبابوه در بخش‌های غذاهای تازه، محصولات غذایی فرآوری شده، چرم محصولات چرمی، محصولات کارخانه‌ای پایه‌ای

دارای تخصص صادراتی می‌باشد. سریلانکا ضمن دارا بودن تخصص صادراتی در زمینه‌های غذاهای تازه، منسوجات و چرم و محصولات چرمی، در میان اعضای از سطح تخصص بالایی در زمینه تولید و صادرات پوشاک برخوردار است. سنگال در بخش‌های غذاهای تازه، محصولات غذایی فرآوری شده، محصولات شیمیایی و محصولات معدنی از مزیت نسبی صادراتی بهره مند است. در ضمن این کشور در زمینه محصولات شیمیایی از سطح تخصصی بالاتری نسبت به اعضای گروه ۱۵ برخوردار است. شیلی در میان کشورهای مورد بررسی در زمینه‌های صادرات محصولات چوبی و محصولات کارخانه‌ای پایه‌ای از سطح تخصص بالایی نسبت به اعضا گروه ۱۵ بهره‌مند است. در ضمن این کشور در زمینه‌های غذاهای تازه،

جدول (۱۹) - تراز تجاری ایران با کشورهای عضو گروه ۱۵ در ۱۳۷۵ و ۱۳۸۱

نام کشور	تراز تجاری			
	سال ۱۳۷۵		سال ۱۳۸۱	
	نسبت صادرات به واردات	ارزش هزار دلار	نسبت صادرات به واردات	ارزش هزار دلار
الجزایر	-	۵۷۷۶,۷	-	-
اندونزی	۱۳,۱	-۴۴۷۰۲,۸	۵۶,۵	-۸۹۳۸۱,۷
آرژانتین	۰,۰۱	-۹۴۵۰۷,۸	۰,۵	-۷۹۸۰۴۱,۴
برزیل	۳,۴	-۸۴۰۳۲۶,۹	۰,۳	-۳۳۷۶۴۵,۶
برو	۰,۰	-۳۵۹۳۹,۶	۰,۶	-۷۹۱۰۰
جامائیکا	-	۰	-	۴
زیمبابوه	۳۴۰,۱	-۱۱۶۳,۵	۱۶,۷	۱۳۵,۵
سريلانكا	۳,۳	۳۹۶۸,۳	۵۱۰,۴	-۳۶۶۳۳,۳
سنگال	۱,۴	۹۱۹۰,۳	-	-۴۰۷۶۳,۳
شیلی	۱,۳	-۱۳۰۷,۷	۳۵,۹	-۱۷۳۳۸,۱
کلمبیا	۱۴۵۶,۹	۵۹۰,۶	۲۳۹,۳	۴۰۵,۷
کنیا	۳۱۴,۴	۲۱۹۰,۸	-	۳۶۷,۶
مالزی	۹,۹	-۱۸۶۹۳۵	۴,۳	-۸۸۵۸۴,۱
مصر	۴۹۳۱,۳	۱۰۶۷۴,۹	۸۳۴,۳	۳۱۸,۳
مکزیک	۱,۱	-۳۳۶۰۰,۵	۳۰,۹	-۹۶۳۹۸,۸
نیجریه	-	۴۸۰۷,۸	-	۱۴۰
هند	۵۳,۳	۱۱۷۵۴۳,۳	۲۶۴,۰	-۱۰۹۷۴۳,۱
ونزوئلا	۳۲۵۶۹,۳	۵۹,۱	۱۴۹,۰	۳۱۱,۰۵

مأخذ: همان.

در میان فعالیت‌های صادراتی، هند در زمینه صادرات منسوجات از تخصص صادراتی بالایی بهره‌مند است به گونه‌ای که در سطح جهان در مقام سوم قرار دارد.

آمارهای صادراتی ایران حکایت از آن دارد که ایران در زمینه‌های منسوجات و محصولات معدنی از تخصص صادراتی نسبتاً خوبی برخوردار است. مقایسه تخصص صادراتی سایر اعضای گروه با ایران نشان می‌دهد که در خصوص منسوجات کشورهای هند، مصر، سریلانکا، و اندونزی و در خصوص محصولات معدنی نیجریه (رتبه اول جهان)، الجزایر (رتبه چهارم جهان) از رقبای جدی ایران در این بلوک می‌باشند.

۵- رابطه دو جانبه ایران با کشورهای عضو

جداول (۱۷)، (۱۸) و (۱۹) روابط تجاری ایران با گروه ۱۵ طی دو سال ۱۳۷۵ و ۱۳۸۱ را نشان می‌دهد.

محصولات غذایی فرآوری شده و محصولات معدنی نیز از تخصص صادراتی برخوردار است. کلمبیا و کنیا و ونزوئلا علی‌رغم داشتن بخش‌های مزیت‌دار صادراتی، دارای بخش پیشرو نسبت به سایر اعضا نیستند. در این میان مالزی در زمینه تجهیزات الکترونیکی و محصولات الکترونیکی مصرفی و IT ضمن داشتن تخصص صادراتی از سطح تخصص بالایی نسبت به سایر اعضا برخوردار است. همچنین نیجریه در زمینه صادرات محصولات معدنی در سطح جهانی از رتبه اول برخوردار است به تبع در میان اعضا نیز از سطح تخصص بالایی بهره‌مند است. مصر که در زمینه‌های غذاهای تازه، منسوجات، پوشاک و محصولات معدنی از تخصص صادراتی بالایی بهره می‌برد در میان اعضا در بخش منسوجات بعد از هند در مقام دوم قرار می‌گیرد. مکزیک که در تمامی زمینه‌ها از فعالیت صادراتی بهره می‌برد در بخش‌های پوشاک، محصولات کارخانه‌ای متفرقه، تجهیزات الکترونیکی و محصولات الکترونیکی مصرفی و IT از تخصص صادراتی برخوردار است.

الجزایر: براساس جداول فوق ایران تنها در سال ۱۳۸۱ به ارزش ۵۷۷۷ هزار دلار کالا (۰/۱۲۵) درصد کل ارزش صادرات کشور) به الجزایر صادر کرده و واردات از این کشور نداشته است.

اندونزی: ایران در سال ۱۳۷۵ بالغ بر ۱۳۴۴۹ هزار دلار کالا (که ۰/۴۳ درصد کل صادرات غیر نفتی ایران را تشکیل می‌دهد) به اندونزی صادر کرده است. براساس این میزان صادرات، اندونزی به عنوان ۳۴ام شریک تجاری ایران بوده است. در سال ۱۳۸۱ صادرات ایران به اندونزی بالغ بر ۵۸۰۳۰ هزار دلار گشته که نسبت به سال ۱۳۷۵ حدود ۴/۳ برابر شده است. در مقابل ایران در سال ۱۳۷۵ بالغ بر ۱۰۲۸۱۱ هزار دلار کالا از اندونزی وارد

از این کشور واردات داشته که این میزان در سال ۱۳۸۱ به ۲۶ میلیون دلار رسید. در مقابل ایران در سال ۱۳۸۱ تنها ۱۶۶ هزار دلار صادرات به این کشور داشته است.

سريلانكا: در سال ۱۳۷۵ واردات ایران از سريلانكا بالغ بر ۲۷/۵ میلیون دلار بود و تنها ۹۰۰ هزار دلار ایران صادرات به این کشور داشت و اما در سال ۱۳۸۱ دقیقاً این روند معکوس شده و صادرات ایران به ۵ میلیون دلار رسیده و در مقابل فقط ۱ میلیون دلار واردات از این کشور داشته‌ایم. مقایسه آمار صادرات و واردات حاکی از کسری تراز تجاری در سال ۱۳۷۵ و مزاد در سال ۱۳۸۱ برای ایران است.

سنگال: در سال ۱۳۷۵ ایران به ارزش ۵۸۰ هزار دلار کالا به سنگال صادر کرده و در مقابل ۴۱۳۴۳ هزار دلار کالا وارد کرده است و بدین ترتیب با کسری تراز تجاری ۴۱ میلیون دلاری مواجه بوده است. در سال ۱۳۸۱ صادرات ایران به ۹ میلیون دلار بالغ گشته و واردات از این کشور به حد صفر رسیده است.

شیلی: روابط تجاری دو جانبه بین ایران و شیلی طی دو سال ۱۳۷۵ و ۱۳۸۱ به نفع شیلی بوده به طوری که ایران طی دو سال فوق با کسری تراز تجاری ۱۷۳۳۸ و ۱۳۰۷ هزار دلار مواجه بوده است. براین اساس ایران دو سال ۱۳۷۵ و ۱۳۸۱ به ترتیب به ارزش ۲۰۹ و ۷۳۳ هزار دلار کالا به این کشور صادر و در مقابل ۱۷۵۴۷ و ۲۰۴۰ هزار دلار کالا از این کشور وارد کرده است.

کلمبیا: در مورد روابط تجاری ایران و کلمبیا طی دو سال ۱۳۷۵ و ۱۳۸۱ توازن نمی‌شود و این عدم توازن به نفع ایران رقم خورده به طوری که مزاد تراز تجاری ایران طی دو سال فوق به ترتیب ۴۰۶ و ۵۹۰ هزار دلار بوده است. بر همین اساس میزان صادرات ایران به این کشور در سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۱ به ترتیب ۴۳۶ و ۱۰۴۸ هزار دلار بوده و در مقابل وارداتی به ارزش ۳۰ و ۴۵۷ هزار دلار صورت گرفته است. در مجموع روابط تجاری دو کشور رو به گسترش است.

کنیا: بررسی روابط تجاری دو جانبه ایران و کنیا نشان‌دهنده وجود رابطه یک طرفه تجاری به نفع ایران است. نگاهی به ارزش حجم تجارت میان دو کشور به خوبی گویا این مطلب است. در سال ۱۳۷۵ ایران به ارزش ۵۰۲ هزار دلار کالا به این کشور صادر کرده و در مقابل ۲۳۴ هزار دلار کالا وارد کرده که حاکی از تراز تجاری ۲۶۷ هزار دلاری است. در سال ۱۳۸۱ میزان صادرات ایران به ۲۱۹۱ هزار دلار بالغ گشته و در مقابل وارداتی از این کشور صورت نگرفته است.

مالزی: در سال ۱۳۷۵ ایران به ارزش ۹۷۷۲ هزار دلار کالا به مالزی صادر و در مقابل ۹۸۳۵۷ هزار دلار کالا از این کشور وارد کرده است. مقایسه این ارقام حکایت از کسری تراز تجاری ۸۸۵۸۴ هزار دلاری است. به عبارت دیگر ایران تنها توانسته ۱۰ درصد از مورد نیاز واردات از مالزی را از طریق صادرات به این کشور تأمین نماید. در سال ۱۳۸۱ شاهد رشد چشمگیر واردات از مالزی هستیم به گونه‌ای که در مقابل ۸۴۳۳ هزار دلار صادرات ایران، ۱۹۵۳۵۸ هزار دلار کالا از مالزی وارد شده است. بدین ترتیب ۴/۳ درصد از مورد نیاز واردات

کرده که ۰/۶۸ درصد کل واردات ایران را در این سال تشکیل می‌داد. با وجود افزایش واردات کل ایران در سال ۱۳۸۱، واردات از اندونزی (۱۰۲۷۳۳ هزار دلار) نسبت به سال ۱۳۷۵ تغییر چندانی نداشت. مقایسه حجم مبادلات ایران و اندونزی حاکی از کسری تراز تجاری به ضرر ایران است. با این تفاوت که میزان کسری تراز تجاری در سال ۱۳۸۱ نسبت به سال ۱۳۷۵ از کاهش بیش از ۵۰ درصدی برخوردار بوده است. از طرف دیگر در سال ۱۳۷۵ صادرات ایران به اندونزی تنها ۱۳ درصد از مورد نیاز واردات ایران از اندونزی را تأمین کرده که در سال ۱۳۸۱ به سطح ۵۶/۵ درصد رسیده که حاکی از حرکت به سمت تعادل در تراز تجاری است.

آرژانتین: در سال ۱۳۷۵، ایران تنها ۹۶/۶ هزار دلار کالا به بازار آرژانتین صادر کرده که این رقم در سال ۱۳۸۱ به ۴۸۸/۴ هزار دلار بالغ گشته است. در مقابل در سال ۱۳۷۵ بالغ بر ۷۹۸۱۳۸ هزار دلار کالا از این کشور وارد کرده که نشان از کسری تراز تجاری ۷۹۸۰۴۱ هزار دلاری به ضرر ایران است. در سال ۱۳۸۱ حجم واردات ایران از آرژانتین نسبت به سال ۱۳۷۵ کاهش چشمگیری یافته و به سطح ۹۴۹۹۶ هزار دلار می‌رسد که کسری ۹۴۵۰۷ هزار دلاری به ضرر ایران را نشان می‌دهد. کاهش کسری تراز تجاری به دلیل افزایش حجم صادرات ایران و نیز کاهش حجم واردات ایران از آرژانتین بوده است. با نگاهی دیگر تأمین ارز مورد نیاز واردات از صادرات نیز روند یک طرفه بودن حجم مبادلات ایران و آرژانتین را نشان می‌دهد. براساس این شاخص در سال ۱۳۷۵ تنها ۰/۱ درصد و در سال ۱۳۸۱، ۰/۵ درصد واردات ایران از آرژانتین از طریق صادرات به آرژانتین تأمین شده است.

برزیل: روابط تجاری میان ایران و برزیل نیز رابطه‌ای یک طرفه به نفع برزیل است. در سال ۱۳۷۵ ایران تنها ۱۱۸۰۳ هزار دلار کالا به برزیل صادر و در مقابل ۳۴۹۴۴۹ هزار دلار کالا وارد کرده است که کسری تراز تجاری ۳۳۷۶۴۵ هزار دلاری را نشان می‌دهد. در سال ۱۳۸۱، وضع بیش از پیش به ضرر ایران تمام شده زیرا با بالا رفتن حجم واردات و کاهش صادرات ایران باعث کسری ۸۴۰۳۲۶ هزار دلاری برای ایران شد. سهم ۰/۳ درصدی صادرات نسبت به واردات به خوبی گویای این مطلب است.

پرو: روابط تجاری میان ایران و پرو تنها به واردات ایران از این کشور محدود می‌شود، به گونه‌ای که در سال ۱۳۷۵ ایران بالغ بر ۷۹ میلیون دلار

از طریق صادرات به این کشور تأمین شده است.

اولیه در سال ۱۹۸۹، به نوزده عضو افزایش یافته که در سه منطقه آسیا، آفریقا و آمریکای لاتین توزیع شده‌اند. از هنگام شکل‌گیری گروه ۱۵، تاکنون دوازده اجلاس در سطح سران برگزار شده است که دوازدهمین اجلاس آن در ۲۸ فوریه ۲۰۰۴ در ونزوئلا (کاراکاس) تشکیل گردید.

گروه ۱۵ به منظور ارتقاء تشریک مساعی و همکاری جنوب- جنوب؛ و گسترش مذاکرات جنوب- شمال در تجارت، سرمایه‌گذاری و فن‌آوری شکل گرفته است و اهدافی نظیر: الف- ارتقاء و افزایش همکاری در زمینه گسترش سرمایه‌گذاری، تجارت و تبادل فن‌آوری بین اعضای و کشورهای جنوب؛ ب- فراهم آوردن امکان و جایگاهی برای ارائه مشاوره‌های معمول مابین کشورهای در حال توسعه جهت هماهنگ‌سازی سیاست‌ها و انجام اقدامات لازم؛ ج- ادامه همکاری در زمینه‌های اقتصادی و تقویت جایگاه مذاکراتی کشورهای در حال توسعه با کشورهای توسعه یافته را دنبال می‌کند. بدین ترتیب گروه ۱۵ به عنوان یک عامل تسریع‌کننده برای همکاری‌های جنوب- جنوب شکل گرفته و هدف آن فراهم آوردن تسهیلات لازم برای افراد کشورهای عضو در جهت پیشرفت و توسعه اقتصادی است، بنابراین انتظار می‌رود که این همکاری‌ها، یکپارچگی و همبستگی بیشتری میان کشورهای در حال توسعه برای تعقیب مذاکرات سودمندتر و مثبت‌تر ما بین شمال- جنوب، به ارمغان آورد.

گروه ۱۵ تاکنون دوازده اجلاس را در سطح سران برگزار کرده که اهم دستاوردهای آخرین نشست بشرح زیر می‌باشد: آخرین اجلاس سران گروه ۱۵ در ونزوئلا (کاراکاس) به بیانیه کاراکاس در زمینه انرژی و توسعه شهرت یافت. در این بیانیه بر طراحی، توسعه و اجرای برنامه‌ها و پروژه‌هایی در زمینه انرژی میان کشورهای عضو تأکید به عمل آمده است. در این اجلاس با در نظر گرفتن این نکته مهم که بخش قابل ملاحظه‌ای از جمعیت کنونی کشورهای در حال توسعه به انواع کارآمد و قابل اتکای انرژی دسترسی ندارند، و با ملاحظه موقعیت جهانی بازارهای انرژی و در نظر داشتن منافع متقابل کشورهای در حال توسعه تولیدکننده و مصرف‌کننده انرژی، بر اهمیت یک کاسه کردن انگیزه‌ها در جهت رشد کارایی و بکارگیری منابع تجدید پذیر انرژی تأکید گردید. همچنین در این نشست، بر همکاری متقابل در زمینه توسعه منابع انسانی و ظرفیت‌سازی در بخش انرژی، تبادل اطلاعات و تجربیات، ارتقاء سرمایه‌گذاری و سرمایه‌گذاری‌های مشترک، تحرک عوامل برای توسعه پروژه‌های مرتبط با انرژی و گسترش بکارگیری منابع تجدید پذیر، تأکید شد. علاوه بر این، انتقال فن‌آوری، تجارت انرژی، تحقیق و توسعه، و همگرایی در بازارهای انرژی نیز از موضوعات مورد توجه در این اجلاس بود. کشورهای گروه ۱۵ گستره متنوعی از جمعیت را شامل می‌شوند. جامائیکا کم جمعیت‌ترین کشور و هند با بیش از یک میلیارد نفر پرجمعیت‌ترین کشور گروه می‌باشد. گروه ۱۵ در سال ۲۰۰۲ بیش از ۲ میلیارد نفر (یک سوم جمعیت) از جمعیت کره زمین را در خود جای داده است. میزان رشد جمعیت این کشورها در نوسان بوده و

بهرغم مناسبات نه‌چندان مناسب سیاسی بین دو کشور مسلمان ایران و مصر، صادرکنندگان دو کشور در افزایش روابط تجاری تلاش بسیاری داشته‌اند. آمار حجم تجارت میان دو کشور به خوبی این مسأله را نشان می‌دهد. در سال ۱۳۷۵ ایران ۳۲۵ هزار دلار کالا به این کشور صادر کرده و در مقابل به مقدار ناچیزی واردات از این کشور داشته است. در سال ۱۳۸۱ صادرات ایران به ۱۲۱۴۹ هزار دلار و واردات به ۱۴۷۴ هزار دلار بالغ گشته است. ارقام فوق خودگویای مزاد تراز تجاری به نفع ایران است.

مکزیک: بررسی آمار روابط تجاری میان دو کشور ایران و مکزیک طی دو سال ۱۳۷۵ و ۱۳۸۱ حاکی از تراز تجاری مثبت به نفع مکزیک است. در سال ۱۳۷۵ ایران از این کشور بالغ ۹۷۴۷۶ هزار دلار کالا وارد و در مقابل تنها ۱۰۷۷ هزار دلار کالا به این کشور صادر کرده است. در سال ۱۳۸۱ صادرات ایران به ۱۰۵۶۳ هزار دلار و واردات از این کشور به ۳۴۱۶۴ هزار دلار رسید. با وجود تغییر نسبی در روابط تجاری دو کشور، هنوز ایران با کسری تراز تجاری با این کشور مواجه است. در خصوص تأمین ارز مورد نیاز واردات از صادرات از این کشور افزایش نسبی مشاهده می‌شود به گونه‌ای که در سال ۱۳۷۵ این سهم ۱/۱ درصد بود در سال ۱۳۸۱ به ۳۰/۹ درصد رسیده است.

نیجریه: روابط تجاری میان ایران و نیجریه تنها به صادرات ایران به این کشور ختم می‌شود. در سال ۱۳۷۵ ایران تنها ۱۴۰ هزار دلار کالا به این کشور صادر کرد که این رقم در سال ۱۳۸۱ به سطح ۴۸۰۸ هزار دلار بالغ گشته که رشد نسبتاً خوبی را نشان می‌دهد.

در سال ۱۳۸۱ برخلاف سال ۱۳۷۵ که ایران از کسری تراز تجاری برخوردار بوده با گسترش صادرات ایران به ۱۸۹ میلیون دلار و در مقابل واردات ۷۲ میلیون دلاری، تراز تجاری به نفع ایران رقم خورد. بر همین اساس در این سال ایران با مزاد تراز تجاری ۱۱۷/۵ میلیون دلاری مواجه گشت. اما در خصوص سایر کشورها نظیر جامائیکا، ونزوئلا و زیمبابوه روابط تجاری یا اصولاً وجود نداشته و یا در حد بسیار ناظلی قرار داشته است.

۶- جمع‌بندی

گروه ۱۵ مشتق از جنبش عدم تعهد است. هدف اصلی گروه، ارتقاء و گسترش همکاری‌های اقتصادی مابین کشورهای در حال توسعه بوده و در عین حال تلاش می‌کند تا به عنوان یک نهاد سیاسی قوی از سوی جنبش عدم تعهد در جامعه بین‌الملل ظاهر شود. در تشکیل این گروه، اعتقاد راسخی به ظرفیت‌های قابل توجه برای افزایش مشارکت و منافع متقابل بین کشورهای در حال توسعه وجود داشته و این امر به ویژه در حیطه‌های سرمایه‌گذاری، تجارت و فن‌آوری مورد تأکید قرار گرفته است.

پانزده عضو اولیه گروه، همگی اعضای جنبش عدم تعهد بودند، اما در پی فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی سابق، اعضای آن دستخوش تغییراتی بوده و هم‌اینک، تعداد اعضای گروه از پانزده عضو

تقریباً تمامی این کشورها میزان رشد کاهنده‌ای را در دهه گذشته شاهد بوده‌اند.

بررسی تولید ناخالص داخلی کشورهای عضو گروه ۱۵ در سال ۲۰۰۱ گویای آن است کمترین رقم GDP در گروه مزبور مربوط به جامائیکا و بالاترین رقم مربوط به برزیل بوده است. در سال ۲۰۰۱ جمعیت برزیل تقریباً یک ششم کشور هند بوده، اما تولید ناخالص داخلی این کشور ۱/۶ برابر بیش از GDP هند می‌باشد. تولید ناخالص داخلی چهار کشور جامائیکا، کنیا، سنگال و زیمبابوه کمتر از ۱۰ میلیارد دلار بوده است. میزان رشد GDP کشورهای گروه ۱۵ در طی ۲۰۰۱-۱۹۹۵ نیز از تفاوت‌های چشمگیری برخوردار است. هند، سنگال و مصر به ترتیب با میزان رشد بیش از ۵ درصد بیشترین رشد GDP را در دوره مذکور از آن خود ساخته‌اند. در مقابل جامائیکا، زیمبابوه و ونزوئلا به ترتیب دارای میزان رشد بطئی و زیر یک درصد برای GDP بوده‌اند. میانگین میزان رشد کشورهای گروه ۱۵ در ۲۰۰۱-۱۹۹۵، ۳/۰۵ درصد در سال می‌باشد که در مقایسه با میزان رشد GDP ایران (۴/۴۳)، رقم کمتری را به نمایش می‌گذارد. ایران در بین اعضاء، رتبه ششم را از حیث رشد GDP از آن خود ساخته است. شایان توجه است طی دهه ۱۹۹۰ کشور هند رشد اقتصادی قابل ملاحظه‌ای را تجربه کرده (این میزان به طور متوسط بالاتر از ۵ درصد بوده است)، که بنظر می‌رسد اصلاحات ساختاری و برنامه‌های تثبیت سهم بسزایی در این دستاورد داشته‌اند. همچنین هند پایه صنعتی متنوعی را بنا نهاده، و بخش مالی آن نیز نسبتاً مدرن و گسترده است. در این کشور بخش فن‌آوری اطلاعات یکی از پویاترین بخشها در دنیا می‌باشد که رشد قابل ملاحظه‌ای را در سال‌های اخیر به نمایش گذارده است. درآمد حاصل از IT در سال ۲۰۰۰ برای کشور هند، حدود ۸ میلیارد دلار بوده است.

بر اساس طبقه‌بندی بانک جهانی در سال ۲۰۰۳، در میان ۱۹ کشور عضو گروه ۱۵، شش کشور هند، اندونزی، کنیا، نیجریه، سنگال و زیمبابوه در گروه کشورهای با درآمد پائین قرار دارند. کشورهای آرژانتین، شیلی، مالزی، مکزیک و ونزوئلا در گروه درآمدی متوسط بالا جای دارند که از این پنج کشور، تنها مالزی به منطقه آسیا تعلق دارد و مابقی، همه در حوزه آمریکای لاتین و کارائیب واقع می‌باشند. سایر کشورهای عضو که هشت کشور (از جمله ایران) را شامل می‌شود، در گروه درآمدی متوسط پائین قرار دارند. بررسی توسعه انسانی ۱۹ کشور عضو گروه پانزده، نشان می‌دهد که تنها سه کشور آرژانتین، شیلی و مکزیک در رده توسعه انسانی بالا جای دارند. کشورهای زیمبابوه، کنیا، نیجریه و سنگال در فاصله زمانی در رده توسعه انسانی پائین جای گرفته‌اند که تمامی این کشورها در آفریقا قرار دارند. اعضای دیگر (از جمله ایران) در گروه توسعه انسانی متوسط قرار دارند.

در بین کشورهای عضو، مکزیک و مالزی دارای کمترین میزان بیکاری، و در مقابل کشورهای نیجریه، اندونزی و جامائیکا، زیمبابوه، کنیا، مصر، نیجریه و ونزوئلا بر اساس شاخص سهم صادرات از GDP از وابستگی تجاری خود کاسته‌اند. در مقابل بقیه کشورها عضو بر وابستگی تجاری خود افزوده و در راستای ادغام در اقتصاد جهانی گام برداشته‌اند. بر اساس شاخص سهم واردات از GDP کشورهای جامائیکا، زیمبابوه، مصر و ونزوئلا با کاهش سهم و بقیه کشورها با افزایش سهم مواجه بوده‌اند. با جمع دو نسبت صادرات و واردات به GDP (نشان‌دهنده درجه باز بودن اقتصاد است) می‌توان دریافت که به جز کشورهای جامائیکا، زیمبابوه، مصر و ونزوئلا و تا حدودی نیجریه به لحاظ تجاری بسته‌تر شده‌اند و بقیه کشورهای عضو با اقتصاد جهانی بیشتر ادغام شده‌اند. در میان کشورهای عضو در سال ۲۰۰۲ برزیل، هند و پرو به ترتیب

کاسته شده است.

بررسی ارقام سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی نشان می‌دهد که از سال ۲۰۰۰ به بعد کشورهای عضو با روندی کاهشی در جذب FDI مواجه بوده‌اند، البته در جهان نیز ارزش کل FDI از رقم حدود ۱/۴ تریلیون دلار در سال ۲۰۰۰، به ۸۲۴ و ۶۵۱ میلیارد دلار در سال‌های ۲۰۰۱ و ۲۰۰۲ کاهش یافته است. در بین کشورهای عضو گروه ۱۵، کشورهای آمریکای لاتین در جذب FDI موفقتر عمل کرده‌اند. در مقابل، کشورهای کمتر توسعه یافته آفریقا، عملکرد بسیار ضعیفی از خود به نمایش گذارده‌اند (به استثناء نیجریه). مطالعه وضعیت ایران آشکارکننده یکی از ضعیف‌ترین جایگاه‌ها در ورود سرمایه به کشور می‌باشد. این در حالی است که بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، آثار مثبت متعددی بر اقتصاد می‌گذارد که از جمله می‌توان به افزایش بهره‌وری، انتقال فن‌آوری، معرفی شیوه‌های جدید تولید، روش‌های نوین مدیریتی، عملکرد بهتر در بازار داخلی، آموزش بهتر کارکنان و بهبود در دستیابی به بازارها و شبکه‌های تولید بین‌المللی اشاره کرد. در این میان، کشورهای آمریکای لاتین، چه در زمینه دارا بودن ظرفیت در ورود سرمایه‌های خارجی و چه از حیث بکارگیری این ظرفیت، در موقعیت ممتازی قرار دارند. ایران نیز از این حیث در جایگاه مناسبی قرار ندارد. در طی سال‌های مورد بررسی، عملکرد ایران پیوسته ضعیف بوده، اگر چه در برخی سال‌ها از ظرفیت مناسبی برخوردار بوده است. ساختار اقتصادی کشورهای عضو گروه ۱۵ نشان می‌دهد که در سال ۱۹۹۲ کشورهای الجزایر، اندونزی، برزیل، شیلی، اندونزی، جامائیکا، مالزی، نیجریه، ونزوئلا و زیمبابوه بیشتر فعالیت‌شان در بخش صنعت متمرکز بوده، اما در سال ۲۰۰۲ بخش صنعت در کشورهای برزیل، شیلی، جامائیکا، نیجریه و زیمبابوه تضعیف و در بقیه کشورها فعالیت‌های بخش صنعت گسترش یافته است. در مورد کشورهای نفت‌خیز، بخش عمده‌ای از سهم صنعت به واسطه اکتشاف و تولید نفت می‌باشد که ایران از این امر مستثنی نیست. زیرا سهم فرآوری و ساخت در تولیدات صنعتی در سال ۱۹۹۲ بالغ بر ۱۴/۳ درصد GDP بوده که در سال ۲۰۰۲ به ۱۳/۹ درصد کاهش یافته است. در مجموع کشورهای عضو گروه ۱۵ را بر اساس ساختار تولید می‌توان به سه دسته تقسیم‌بندی کرد: گروه اول کشورهایی نظیر الجزایر، اندونزی، پرو، سنگال، ونزوئلا و ایران که بخش صنعت در آن‌ها سهم غالب GDP را داشته است؛ گروه دوم کشورهایی نظیر آرژانتین، نیجریه و زیمبابوه که بخش‌های کشاورزی و خدمات سهم غالب GDP را داشته‌اند و گروه سوم کشورهایی نظیر برزیل، شیلی، هند، جامائیکا، کنیا، سریلانکا و کلمبیا که عمده فعالیت خود را بر گسترش بخش خدمات متمرکز کرده‌اند.

با نگاهی به نتایج شاخص درجه باز بودن اقتصاد در گروه ۱۵ در می‌یابیم که کشورهای جامائیکا، زیمبابوه، کنیا، مصر، نیجریه و ونزوئلا بر اساس شاخص سهم صادرات از GDP از وابستگی تجاری خود کاسته‌اند. در مقابل بقیه کشورها عضو بر وابستگی تجاری خود افزوده و در راستای ادغام در اقتصاد جهانی گام برداشته‌اند. بر اساس شاخص سهم واردات از GDP کشورهای جامائیکا، زیمبابوه، مصر و ونزوئلا با کاهش سهم و بقیه کشورها با افزایش سهم مواجه بوده‌اند. با جمع دو نسبت صادرات و واردات به GDP (نشان‌دهنده درجه باز بودن اقتصاد است) می‌توان دریافت که به جز کشورهای جامائیکا، زیمبابوه، مصر و ونزوئلا و تا حدودی نیجریه به لحاظ تجاری بسته‌تر شده‌اند و بقیه کشورهای عضو با اقتصاد جهانی بیشتر ادغام شده‌اند. در میان کشورهای عضو در سال ۲۰۰۲ برزیل، هند و پرو به ترتیب

پی نوشت ها:

- 1- Group of 15
- 2- Non-Aligned Movement (NAM)
- 3- Catalyst
- 4- Caracas Declaration on Energy & Development
- 5- Renewable resources
- 6- http://fpeng.peopledaily.com.cn/200006/20/eng20000620_43508.html
- 7- Information and Communication Technology (ICT)
- 8- Foreign Direct Investment (FDI)
- 9- Official Development Assistance (ODA)
- 10- Generalized System of Preferences (GSP)
- 11- Stabilization programs
- 12- Information Technology (IT)
- 13- Adjustment programs
- 14- Social justice
- 15- Severely indebted

۱۶- طبقه بندی UNDP بر این اساس می باشد: (۱-۵۵) : توسعه انسانی بالا، (۱۴۱-۵۶) : توسعه انسانی در حد متوسط و نهایتاً رتبه های ۱۴۲ به بالا، معرف توسعه انسانی پائین می باشند.

- 17- Human Development Indicators
- 18- World Bank- Country Brief (Islamic Republic of Iran), 2004.

۱۹- به رغم مراجعه به منابع مختلف نظیر

World Development Indicator & Global Development Finance و سایت ILO.org (سازمان جهانی کار) متأسفانه آمار دقیقی در رابطه با سری های زمانی میزان بیکاری جمع آوری نشده است.

۲۰- برای بررسی ادبیات نظری و مطالعات تجربی در این زمینه Caves (1996) به مراجعه نمایید.

- 21- front-runners
- 22- below- potential
- 23- under- performer
- 24- Open Market Index
- 25- Andriamananjara (1997), P.4
- 26- Trade Dependence
- 27- Trade Concentration Index
- 28- UNCTAD Handbook of Statistics, 2003. (www. UNCTAD.org)
- 29- Effective Market Growth (EMG)
- 30- Revealed Comparative Advantage (RCA)
- 31- International Trade Center (ITC)
- 32- www. Intracen.org

منابع:

۱- گمرک، سالنامه آمار بازرگانی خارجی، سال های مختلف.

2. World Bank- Country at a glance
3. UNDP- HDI Report
4. UNCTAD- Annual Investment Report 2003
5. World Development Indicators (WDI- 2003)
6. World Bank- Country Brief
7. Global Development Finance & World Development Indicators (Penn World Table 5.6)
8. ILO.org
9. WWW.INTRACEN.ORG
10. CIA.gov- World Fact Book
11. Global Economic Prospects, WordBank, 2004
12. UNCTAD Handbook of Statistics, 2003, (WWW.UNCTAD.ORG)

جزء بسته ترین اقتصادهای گروه ۱۵ و کشورهای مالزی، جامائیکا و نیجریه به ترتیب جزء بازترین اقتصادهای گروه ۱۵ می باشند. در این میان حجم تجارت خارجی ایران از GDP در سال ۱۹۹۲ معادل ۳۵/۹ درصد بوده که باعث شده در میان کشورهای عضو سیزدهم را کسب نماید. افزایش سهم تجارت از GDP در سال ۲۰۰۲ به ۵۰/۱ درصد حکایت از بهبود موقعیت ایران در میان کشورهای عضو گروه ۱۵ دارد و در واقع می تواند نشان دهنده حرکتی هر چند آهسته و بطئی به سوی اقتصادی باز و ادغام بیشتر در اقتصاد جهانی باشد.

شاخص تمرکز صادراتی برای کشورهای مورد بررسی برای سال های ۱۹۹۰ و ۲۰۰۱ نشان می دهد که کشورهای ونزوئلا و جامائیکا و الجزایر در سال ۱۹۹۱ از بالاترین درجه تمرکز برخوردار بوده اند که نشان دهنده آسیب پذیری صادرات این کشورها در مقایسه با سایر اعضای گروه است. در مقابل کشورهای برزیل، آرژانتین، هند، مالزی، کنیا و مصر در سال ۱۹۹۱ از تمرکز صادراتی کمتر و تنوع بیشتر صادراتی برخوردار بوده اند. این شاخص برای کشورهای برزیل و آرژانتین تغییر محسوسی نداشته، و اما مصر و مالزی با افزایش تمرکز صادراتی مواجه بوده اند. مقایسه این ارقام با متوسط جهانی (۰/۱۳) در سال ۲۰۰۱ حاکی از آن است که کشورهای اندونزی، آرژانتین، برزیل و مکزیک شاخص تمرکز صادراتی کمتر از متوسط جهانی دارند و بقیه کشورها بیشتر از متوسط جهانی هستند. ناگفته نماند در سال ۱۹۹۱ کشورهای در حال توسعه آسیایی از بیشترین تنوع و کمترین تمرکز برخوردار بوده اند. این وضعیت در سال ۲۰۰۱ به نفع کشورهای در حال توسعه آمریکایی تغییر یافته است.

در سال ۲۰۰۲ ارزش کل صادرات کالایی جهان بالغ بر ۶/۳ تریلیون دلار بوده که در این میان کشورهای مکزیک، مالزی، برزیل، اندونزی و هند به ترتیب با بیشترین سهم از صادرات جهانی در بین کشورهای عضو گروه ۱۵ موقعیت مناسبتری داشته اند. در این میان ایران با ۰/۳۹ درصد از صادرات جهانی در مقام هشتم گروه قرار گرفته است. جامائیکا و زیمبابوه از این حیث در مراتب آخر واقع شده اند. با مقایسه میزان رشد صادرات کالا در طی دهه اخیر حاکی است کشورهای برزیل، پرو، زیمبابوه، ایران و ونزوئلا کاهش و سایر کشورهای عضو افزایش داشته اند. شاخص رشد موثر بازار کشورهای عضو در دهه اخیر حاکی از آن است که تمامی بازارهای کشورها در حال رشد بوده اند، البته کاهش در صادرات برخی کشورها نظیر ایران به دلیل نوسانات قیمت نفت بوده است.

در بخش واردات جهانی، در سال ۲۰۰۲ کشورهای واردکننده جهان برای تأمین نیازهای خود بالغ بر ۶/۲ تریلیون دلار کالا وارد کرده اند. در این میان کشورهای مکزیک، مالزی، هند، برزیل و اندونزی بیشترین حجم واردات را دارا هستند. ایران با واردات ۰/۳۲ درصد از کل واردات جهانی در مقام ششم واقع است. از حیث روند واردات، کشورهای ایران، آرژانتین، زیمبابوه و ونزوئلا با کاهش در واردات و سایر کشورهای عضو به افزایش در واردات کالا در دهه اخیر مواجه بوده اند. در مجموع کشورهای عضو گروه ۱۵ (به جز سنگال) ۹/۳ درصد صادرات جهانی کالا و ۸/۱ درصد واردات جهانی کالا را در اختیار دارند. در مجموع صادرات ایران به کشورهای عضو گروه ۱۵ از ۱۶۰ میلیون دلار در سال ۱۳۷۵ به ۳۱۱ میلیون دلار در سال ۱۳۸۱ رسیده است. در مقابل واردات ایران از این کشورها از ۱۸۴ میلیون دلار در سال ۱۳۷۵ به ۱۳۷ میلیون دلار بالغ گشته است؛ به دیگر بیان ایجاد توازن تجاری میان ایران و کشورهای فوق (به عنوان یک بلوک اقتصادی - تجاری) از طریق افزایش صادرات و کاهش واردات در حال شکل گیری است.